

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний університет

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Тема: «Використання кількісних методів при оптимізації логістичної діяльності підприємств хімічної промисловості (на прикладі ПАТ «СУМИХІМПРОМ»)»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма 6.076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Завідувач кафедри: _____ / проф. Мельник Л. Г

Керівник роботи: _____ / ст.викладач Гончаренко О. С.

Виконавець: _____ / Богомаз В. В.

Група: ПЕ-61

Суми 2020

РЕФЕРАТ

Дипломна робота 55 стор., 8 таблиць, 31 рисунок, 91 джерел, 3 додатки на 9 стор.

Мета роботи – полягає у визначенні особливостей управління логістичними витратами виробничого підприємства та обґрунтуванні шляхів їх оптимізації з метою підвищення ефективності діяльності виробничого підприємства.

Об'єкт дослідження – процес оптимізації логістичної діяльності ПАТ «Суміхімпром».

Предмет дослідження – механізм взаємодії управління оптимізацією логістичної діяльності на ПАТ «Суміхімпром».

Методи дослідження – загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, структурно-логічний аналіз, метод класифікацій, методи аналізу та синтезу, метод порівняння, графічний та табличний методи.

У першому розділі визначені теоретичні аспекти формування логістики на підприємстві, досліджена сутність, класифікація, принципи, функції та завдання логістичної діяльності на промислового підприємства, методологія управління логістикою підприємства.

У другому розділі досліджені кількісні методи оцінювання логістичної діяльності підприємства та застосування кількісних методів в управлінні логістичною діяльністю підприємства.

У третьому розділі запропоновані шляхи оптимізації логістичної діяльності ПАТ «Суміхімпром».

ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ПІДПРИЄМСТВО, ЛОГІСТИКА, ЛОГІСТИЧНА СИСТЕМА, ОПТИМІЗАЦІЯ, ВИРОБНИЦТВО.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	6
1.1 Логістична діяльність підприємства: сутність, класифікація та принципи	6
1.2 Функції і завдання логістичної діяльності на промисловому підприємстві	10
1.3 Методологія управління логістикою підприємства	13
РОЗДІЛ 2 КІЛЬКІСНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	17
2.1 Застосування кількісних методів в управлінні логістичною діяльністю підприємства	17
2.2 Моделі і кількісні методи оптимальної дислокації виробничих і логістичних потужностей в ланцюгах поставок підприємства	21
2.3 Кількісні методи в прогнозуванні запасів матеріально-технічних ресурсів підприємства	25
РОЗДІЛ 3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «СУМИХІМПРОМ»	28
3.1 Використання методу контролінгу для оптимізації логістичної діяльності підприємства	28
3.2 Шляхи удосконалення оптимізації логістичної діяльності на підприємстві	32
ВИСНОВКИ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40
ДОДАТКИ	47

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах ефективна логістична діяльність забезпечує конкурентоспроможність виробничого підприємства [143; 160; 161; 162; 163] і залежить від визначення її місця у загальній стратегії господарюючого суб'єкта. Ефективна логістична діяльність підприємства виконує декілька функцій: ефективна закупівля сировини, її складування та транспортування, ефективний розподіл та збут продукції.

З економічної точки зору її основним призначенням можна вважати створення в логістичному ланцюжку істотних вигід, що містять додану вартість при підтримці витрат на мінімальному рівні. Тому управління загальними витратами в логістичній системі є провідним параметром оптимізації виробничих витрат підприємства.

На підприємстві відіграє велику роль розташування виробничих потужностей. Їх розташування має бути суворо встановлене та оптимізоване таким чином, щоб забезпечити безпечне зберігання товару і швидкість його розміщення потрібних етапах технологічного процесу.

Різноманітні аспекти оптимізації логістичної діяльності промислових підприємств приділяється значна увага у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Д.Дж. Бауерсокс, Дж. Бушер, М.П. Гордон, М.Ю. Григорак, Т.О. Загорна, А.О. Коломийцева, Кубатко, О.В., Н.Й. Коніщева, Є.В. Крикавський, І.І. Кубів, В.Г. Кузнєцов, Р.Р. Ларіна, С.В., Мельникова, В.Є., Мельника Л.Г., Пономарьова та ін.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей управління логістичними витратами виробничого підприємства та обґрунтуванні шляхів їх оптимізації з метою підвищення ефективності діяльності виробничого підприємства [151; 161].

Для досягнення мети дослідження необхідне вирішення наступних завдань:

- визначити сутність, класифікація, принципи, функції та завдання логістичної діяльності підприємства;
- дослідити методологію управління логістикою підприємства;
- здійснити аналіз дослідження логістичної діяльності підприємства;
- розробити напрямки оптимізації логістичної системи;
- сформулювати та обґрунтувати практичні рекомендації щодо ефективності логістичної схеми промислового підприємства.

Об’єктом дослідження є процес оптимізації логістичної діяльності ПАТ «Суміхімпром».

Предметом дослідження є механізм взаємодії управління оптимізацією логістичної діяльності на ПАТ «Суміхімпром».

Методи дослідження. У процесі дослідження управління, вибору та обґрунтування стратегії оптимізації логістичної діяльності підприємства застосувались: методи економічного та статистичного аналізу, групування, графічного моделювання організаційних структур, метод порівняння.

У першому розділі визначені теоретичні аспекти формування логістики на підприємстві, досліджена сутність, класифікація, принципи, функції та завдання логістичної діяльності на промислового підприємства, методологія управління логістикою підприємства.

У другому розділі досліджені кількісні методи оцінювання логістичної діяльності підприємства та застосування кількісних методів в управлінні логістичною діяльністю підприємства.

У третьому розділі запропоновані шляхи оптимізації логістичної діяльності ПАТ «Суміхімпром».

Фактологічну (інформаційну) основу дослідження складають наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених, законодавчо-нормативні акти, власні розрахунки автора.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Логістична діяльність підприємства: сутність, класифікація та принципи

Логістика – це наука з управління матеріальними, інформаційними та іншими потоками орієнтована на певні інтереси економічного життя суспільства. У зв'язку з цим для формалізації наукових досліджень і практичних розробок вона розбивається на декілька напрямків.

Функціональна схема логістичної системи в представлена на рис. 1.1.

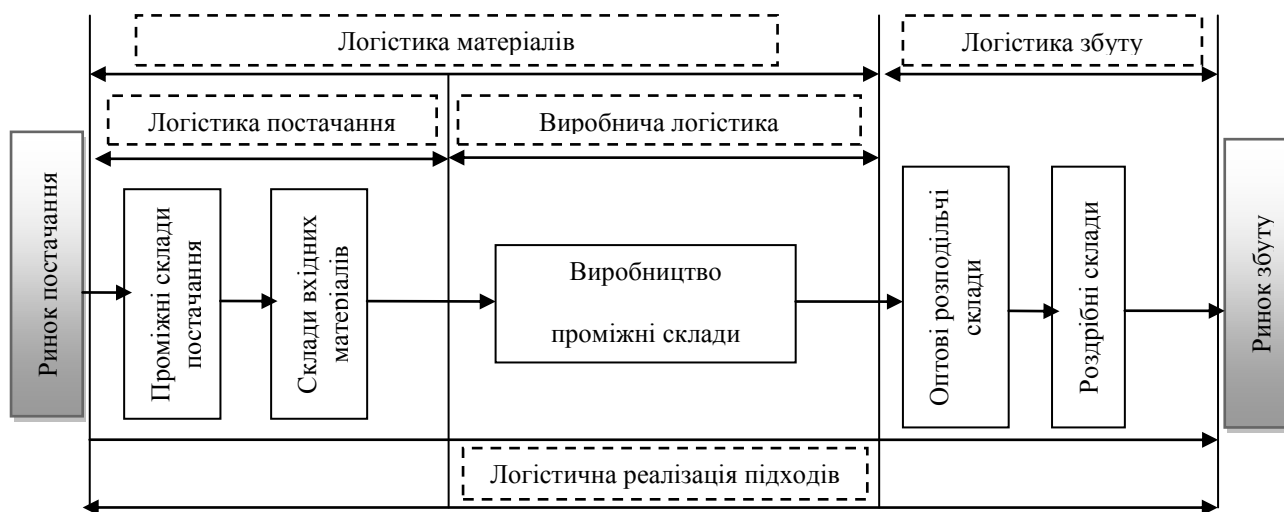

Рисунок 1.1 – Функціональна схема логістичної системи

Джерело: побудовано на основі [5, с. 354].

Основною метою проектування та впровадження логістичних систем – є забезпечення мінімуму загальних витрат від пропозиції та надання послуг клієнтам орієнтовуючись на гарантований рівень обслуговування. Невід’ємною складовою логістичної діяльності на різних рівнях господарювання є енерго- і ресурсозбереження [85-91].

Логістичній системі підприємства потоки класифікують за певними ознаками (рис. 1.2).

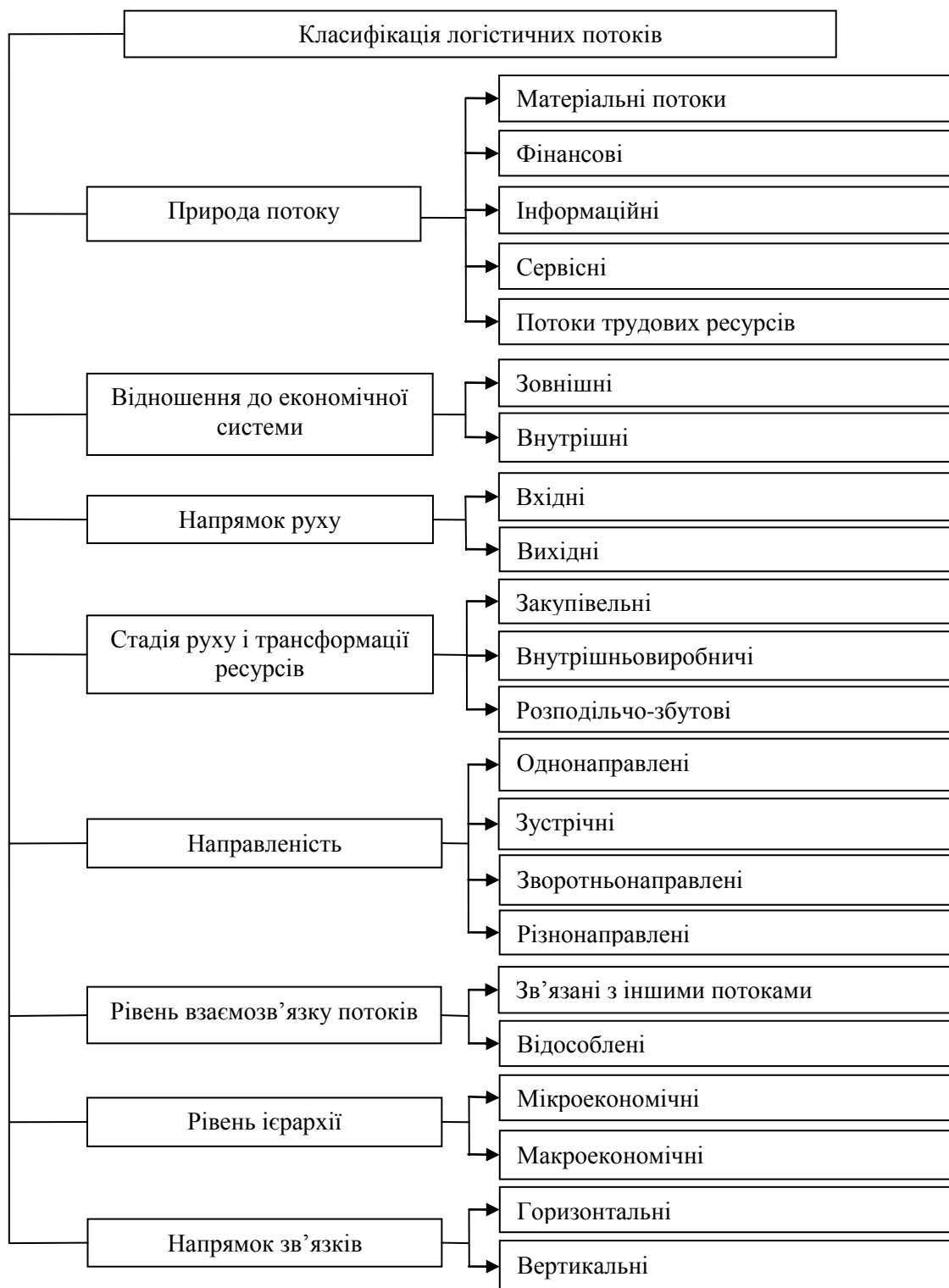

Рисунок 1.2 – Класифікація потоків у логістичній діяльності підприємства

Джерело: побудовано на основі [17, с. 14-15].

Логістична діяльність підприємства складаються з матеріальних, фінансових, інформаційних та сервісних операцій логістичних потоків (рис. 1.3).

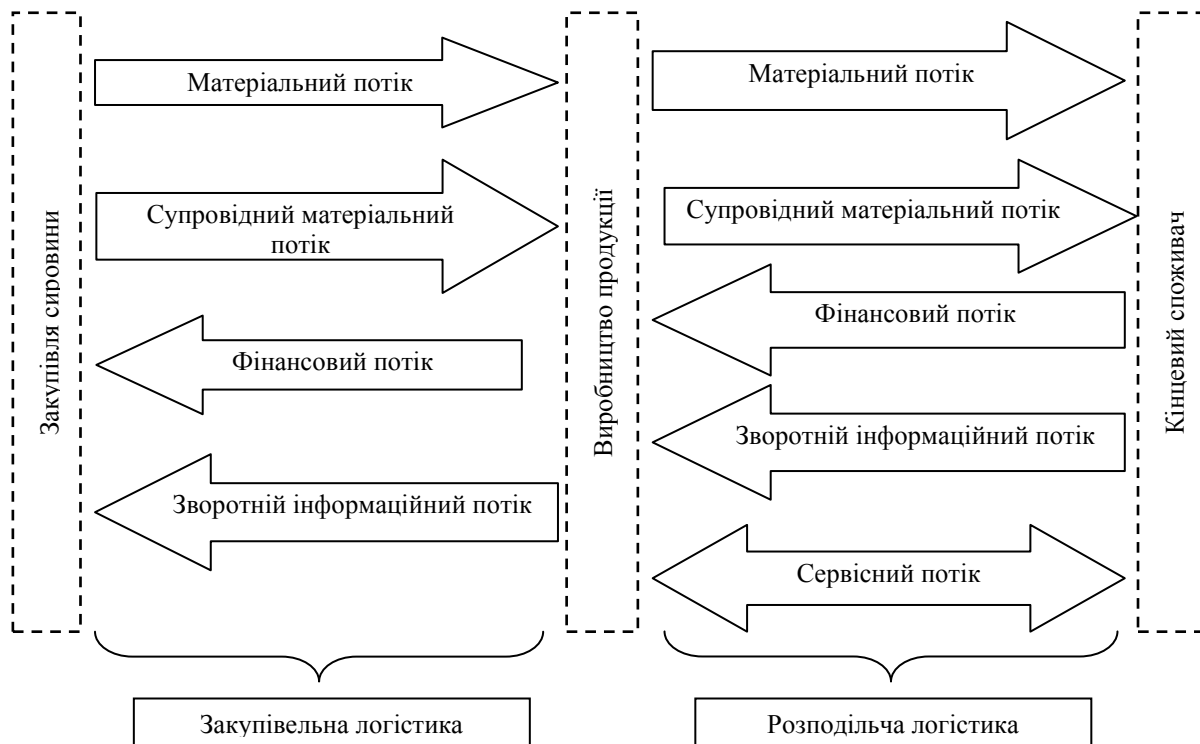

Рисунок 1.3 – Структурно-функціональні потоки у логістичній системі

Джерело: побудовано на основі [8, с. 56].

Основою логістичного ланцюга є матеріальний потік. Джерелом виникання матеріального потоку є місця видобування, виробництва, вирощування первинної сировини до повної передачі готової продукції кінцевому споживачу. Матеріальний потік в процесі руху від первинного джерела сировини до кінцевого споживача поетапно змінюється та набуває послідовності – «сировина – напівфабрикат – незавершене виробництво – готова продукція» [92-99,116,118,130].

Але дуже важливо з матеріальним потоком поєднувати фінансовий потік та інформаційний потік. Фінансовий потік забезпечує процес переміщення матеріального потоку у просторі та часі, надає необхідні

фінансові ресурси у встановлені терміни з використанням оптимальних джерел фінансування.

Інформаційний потік надає актуальну інформацію щодо споживчого попиту, дані про кількість запасів на складах, контролює умови та терміни поставки товарів згідно договорів, переміщення та прибуття вантажу на склад, тощо. Вчасне інформування в умовах розвитку промислових революцій [114,115,121,125,127,133,136,138,139,140,141,142] та забезпечення сталого розвитку здатне забезпечити підвищення конкурентоспроможності підприємств [100; 101; 102; 103; 104; 105; 106; 107,117,119,122,123,124,128,131,132,134,137].

Логістика використовує матеріальний потік як предмет управління у таких аспектах, як:

- господарський, дотримання економічних інтересів з постачальниками, споживачами та учасниками в процесі товароруку;
- управлінський, управління процесами закупівлі, постачання, збуту, транспортування, обслуговування тощо;
- техніко-економічний, оптимізація використання технологій в процесі товароруку [41, с. 65].

Логістична система має певні особливості (властивості) конкретизовані в залежності від завдань. Основні властивості логістичних систем, представлено на рис. 1.4.

Рисунок 1.4 – Властивості логістичних систем

Джерело: побудовано на основі [17, с. 16].

В залежності від концентрації капіталу та виходу та міжнародні ринки та ресурсів розрізняють [147; 148; 145; 149; 150; 151; 161]. глобальні логістичні системи, що формуються в основному транснаціональними корпораціями та фінансово-промисловими групами.

Логістика постачання та збуту направлена на процес планування, управління та опрацювання потоків використаних матеріалів, готової продукції тощо. Виробнича логістика займається плануванням, керуванням, реалізацією, транспортуванням, проміжним складуванням у виробничих підрозділах.

Принципи підприємницької логістики можемо виокремити в систему основних принципів для логістичного управління підприємством (рис. 1.5).

Рисунок 1.5 – Система основних принципів для логістичного управління підприємством

Джерело: побудовано на основі [17, с. 17-18].

Основні принципи логістики підприємства направлені на корпоративну стратегію, розробку логістичних операцій, знаходження необхідної інформації для впровадження сучасних технологій у виробництво та

реалізацію продукції, удосконалення організації руху матеріальних потоків, оцінку ефективності діяльності логістичних підрозділів, впровадження інновацій у виробництво і збут [71-84]; забезпечення конкурентоспроможного розвитку [120,129,135], соціально-економічної ефективності розвитку екологічно чистих виробництв [108-113; 151 – 157].

1.2 Функції і завдання логістичної діяльності на промисловому підприємстві

Логістичні функції – це види функціональної логістичної діяльності, які визначаються у відповідності із виконанням логістичних завдань та змістом логістичних процесів [19, с. 88].

Види логістичної діяльності поділяються на логістичні функції та процеси, які в свою чергу складаються з логістичних операцій.

Всі логістичні активності (функції) поділяються на комплексні (базові, ключові та підтримуючі логістичні функції) та елементарні (логістичні операції) (рис.1.6).

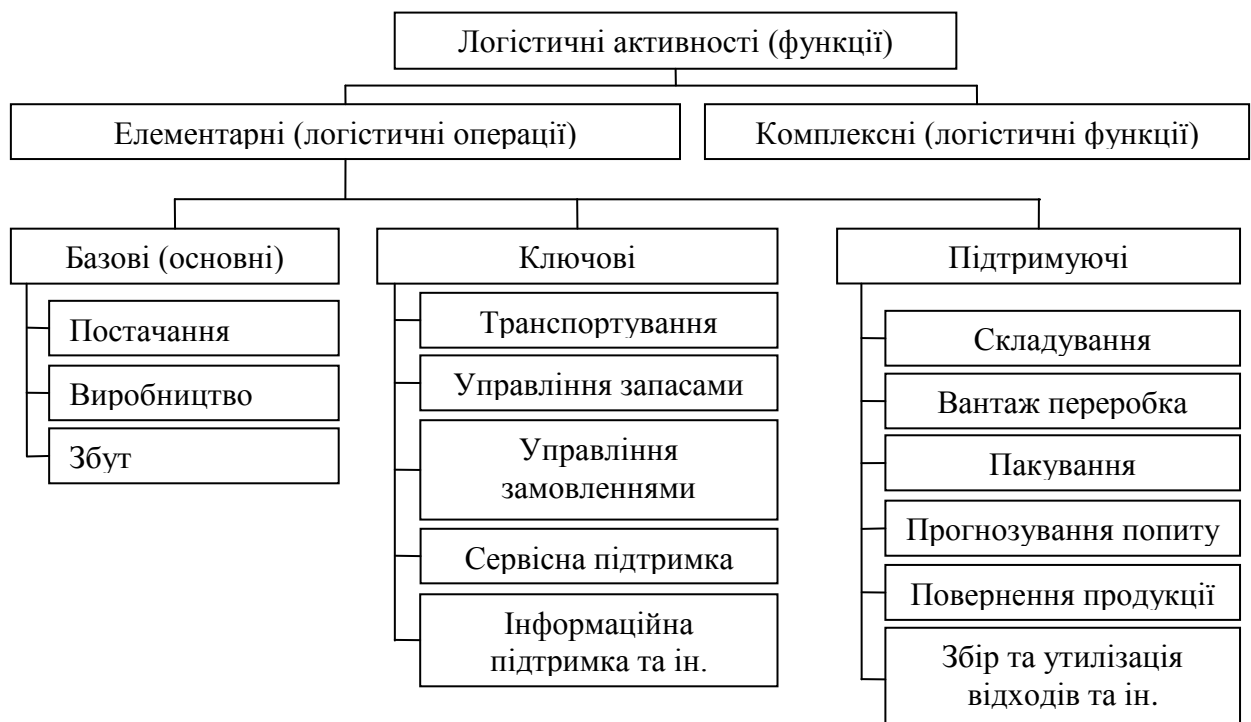

Рисунок 1.6 – Класифікація функцій логістики

Джерело: побудовано на основі [19, с. 89-90].

Базовими логістичними функціями є: постачання, виробництво збут.

Ключовими логістичними функціями є: транспортування, управління запасами, управління замовленнями, сервісна та інформаційна підтримка.

Підтримуючі логістичні функції – це складування, вантажопереробка (обробка вантажів), пакування, прогнозування попиту, повернення продукції, збір та утилізація відходів (управління вторинними матеріальними ресурсами) та ін.

Розрізняють два види логістичних функцій: оперативні та координаційні.

Оперативний характер функцій – це безпосереднє управління рухом матеріальних ресурсів в сферах постачання, виробництва та розподілу.

До функцій логістичної координації відносять – виявлення та аналіз потреб виробництва в матеріальних ресурсах; аналіз та прогнозування ринків; обробка інформації щодо замовлень та потреб клієнтів.

Розглянемо схему основних процесів логістичної діяльності на промисловому підприємстві (рис. 1.7):

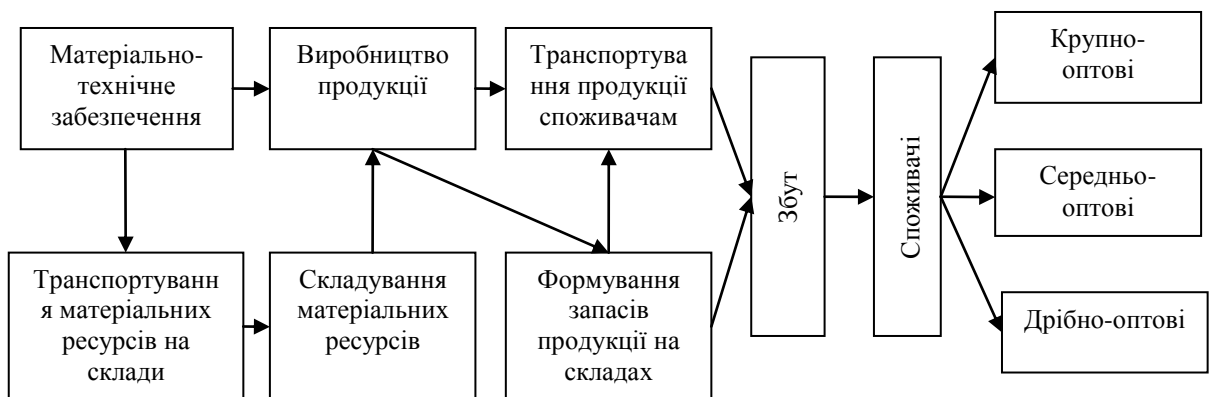

Рисунок 1.7 – Схематична послідовність процесів логістичної діяльності на промисловому підприємстві

Джерело: побудовано на основі [5, с. 354].

Логістична діяльність промислового підприємства представляє собою особливий вид господарської діяльності, реалізація якої потребує здійснення

послідовних процесів логістичної діяльності в єдиному комплексі, що дозволяє мінімізувати витрати і збитки підприємства за рахунок оптимізації логістичного «ланцюга» та зменшення впливу зовнішніх ризиків.

В таблиці 1.1 розглянемо класифікацію видів логістичної діяльності за двома ознаками: фазовою та функціональною.

Таблиця 1.1 – Класифікація видів логістичної діяльності

Основні види фазової логістичної діяльності	Основні види функціональної логістичної діяльності
- логістика постачання	- управління замовленнями
- виробнича логістика	- транспортування
- логістика збуту (розподілу)	- складування
- логістика рециркулювання (повторного використання та утилізації)	- пакування
- фінансова логістика	- управління запасами
- інформаційна логістика	- логістичне обслуговування

Джерело: побудовано на основі [25, с. 563].

Згідно із цією класифікацією видів логістичної діяльності за першою ознакою в межах економічного об'єкта виокремлюють логістику матеріального потоку, логістику фінансів та інформаційну логістику.

1.3 Методологія управління логістикою підприємства

Динамічна трансформація економіки України та значна конкуренція на споживчому ринку вимагають від вітчизняних підприємств пошуку нових підходів до управління господарською діяльністю.

З огляду на це, значного поширення нині набуло логістичне управління, сутність якого полягає у цілеспрямованому узгодженні у просторі та часі матеріальних, інформаційних, фінансових та сервісних потоків з метою оптимізації результатів функціонування підприємства.

Логістичне управління – це діяльність певного підприємства направлена на планування, реалізацію та контроль руху товарів від

виробника до споживача з метою задоволення попиту і одержання прибутку [30, с. 102].

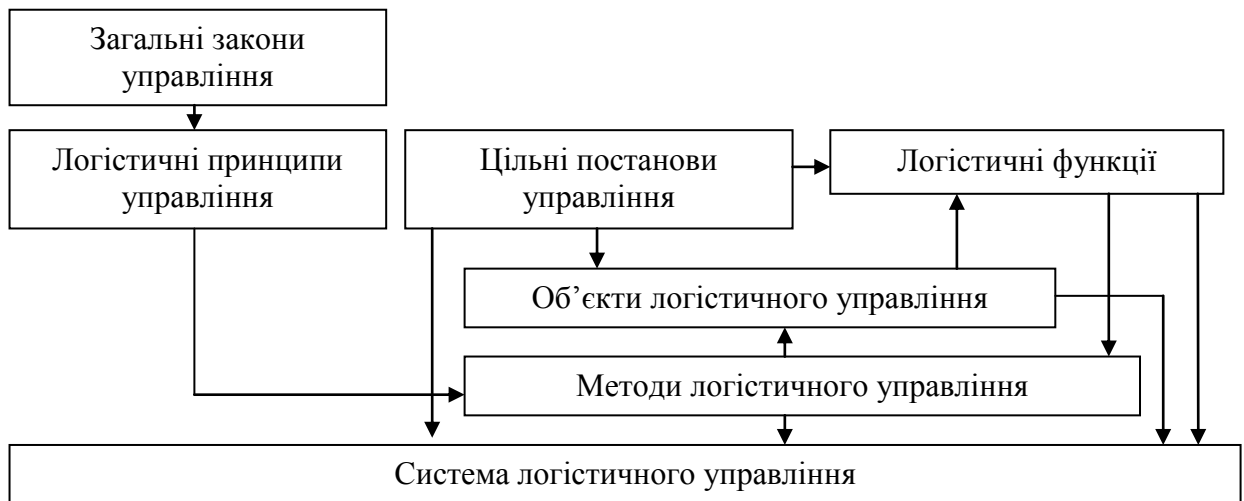

Рисунок 1.8 – Система формування методів логістичного управління підприємства [30, с. 76]

Методи управління опираються на логістичні закони та принципи застосовуючи їх на різних рівнях функціонування підприємства.

За способом впливу методи логістичного управління поділяються на: прямого та непрямого впливу (рис. 1.9).

Рисунок 1.9 – Способи впливу методів логістичного управління
Джерело: побудовано на основі [30, с. 77].

Управлінські системи організують процеси прийняття управлінських рішень використовуючи сукупність методів та засобів, стимулюючи заходи створюючи сприятливі умови для доцільного обґрунтування логістичної

стратегії враховуючи інтереси постачальників й підприємства – з метою їх співпраці (рис. 1.10).

Рисунок 1.10 – Методи логістичного управління щодо вироблення та прийняття рішень

Джерело: побудовано на основі [30, с. 79-81].

Існує безліч методів логістичного управління за різними ознаками. Вибір необхідних методів залежить від певних факторів (рис. 1.11).

Рисунок 1.11 – Організаційні форми методів логістичного управління
Джерело: побудовано на основі [30, с. 77].

У сучасних умовах здійснюється перехід до ринкових форм господарювання, формується відповідна інфраструктура економіки з новими формами відносин між підприємствами, державою, до управління залучаються фахівці нової формації і змінюється сама концепція управління підприємствами. Використання логістики як функції управління економічними потоками (товари, інформація, документація) допомагає раціоналізувати та оптимізувати управління збутовим процесом.

Зауважимо, що перш за все необхідно досліджувати підходи до оцінки ефективності управління підприємством (Додаток А, табл. А.1), тому що деякі підходи використовуються на проміжних етапах оцінки ефективності логістичного управління (рис. 1.12).

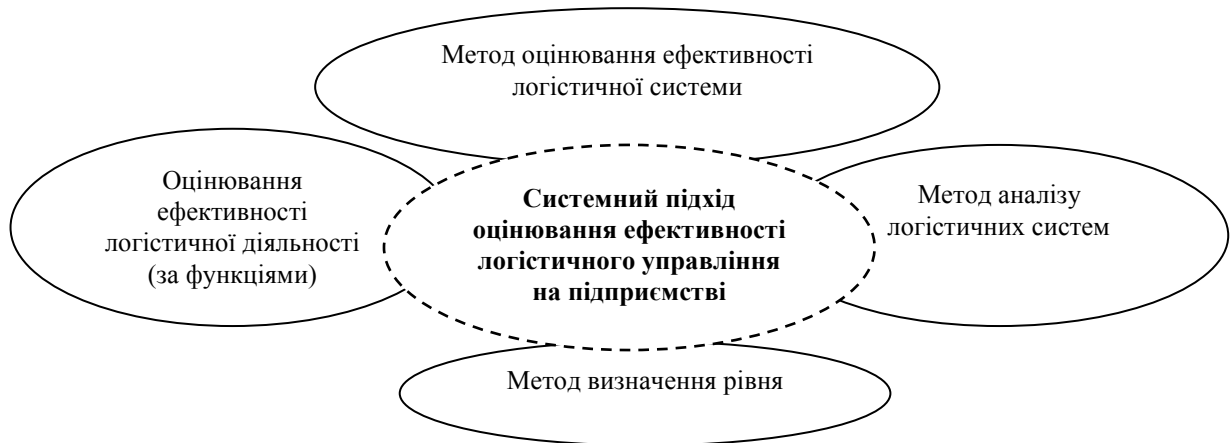

Рисунок 1.12 – Складові системного підходу до оцінювання логістичного управління на підприємстві

Джерело: побудовано на основі [30, с. 84].

Тому, найбільш доцільно застосовувати системний підхід до оцінки ефективності логістичного управління підприємством, оскільки саме цей підхід дає змогу врахувати різні аспекти управління логістичною діяльністю підприємства оптової торгівлі, так як системний підхід є базовим для логістичної концепції управління підприємством, а використання в рамках системного – логістичного підходу до оцінки ефективності управління дає можливість виключити більшість недоліків зазначеного підходу

Головне підґрунтя організації логістичного управління складає інтеграція окремих логістичних систем та оптимізації їх взаємодії для розкриття потенціалу наявних у підприємства ресурсів та максимізації рівня його розвитку. При цьому при інтеграції логістичних систем ланки обираються спочатку в межах одного суб'єкта господарювання, а потім – за його межами, тому доцільно однією з складових ефективності логістичного управління на підприємстві взяти оцінку функціонування логістичної системи (Додаток Б, табл. Б.1, Б.2), впровадженій в межах підприємства.

Найчастіше основним критерієм ефективності функціонування логістичної системи визначають мінімізацію логістичних витрат. Так, орієнтація на мінімізацію витрат є актуальною, але за умови досягнення необхідного рівня логістичного сервісу.

РОЗДІЛ 2 КІЛЬКІСНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Застосування кількісних методів в управлінні логістичною діяльністю підприємства

ПАТ «Сумихімпром» – великий енергохімічний промисловий комплекс (226 га). Підприємство знаходиться на північному сході України – м. Суми. Складається підприємство з 11 основних цехів, 20 допоміжних цехів, 7 підрозділів непромислової групи [56].

ПАТ «Сумихімпром» – це базове підприємство хімічної галузі промисловості України, яке виробляє фосфорні мінеральні добрива.

Основна діяльність ПАТ «Сумихімпром» направлена:

- виробництво комплексних мінеральних добрив, діоксиду титану та іншої продукції великотоннажної неорганічної хімії;
- оптову та роздрібну торгівлю [56].

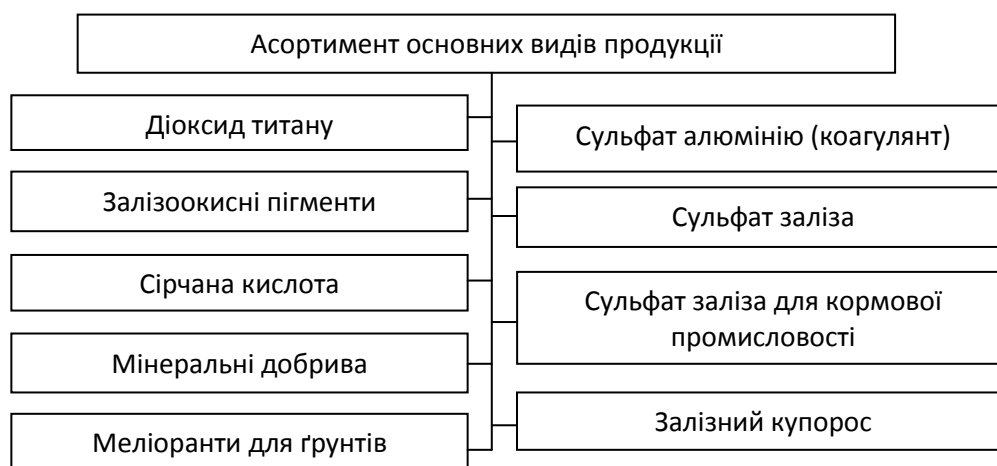

Рисунок 2.1 – Асортимент продукції ПАТ «Сумихімпром» [56]

Основні характерні особливості ПАТ «Сумихімпром»:

– одне із найбільших вітчизняних підприємств з випуску складних мінеральних добрив, двоокису титану, сірчаної кислоти та інших видів продукції неорганічної хімії;

– входить до трійки бюджетоутворюючих підприємства м. Суми;

– має можливість виробляти понад 50 марок NPK-добрив «Суперагро» з різним співвідношенням поживних речовин для всіх ґрунтових і кліматичних зон України та світу;

– за 60-річну історію підприємства вироблено понад 62 млн. 594 тис. 884 тони добрив, 1 млн. 651 тис. 585 тонн двоокису титану;

– виробничий комплекс підприємства розташований на площі 222 га;

– продукція виготовляється відповідно до міжнародних стандартів, на підприємстві ефективно функціонують Системи Менеджменту Якості (ISO 9001:2008) та Екологічного Управління (ISO 14001:2004).

На підприємстві ПАТ «Суміхімпром» відділ збуту представлений керівником відділу збуту, групами постачання і збуту, планування та маркетингу, та складами (рис. 2.2) [56].

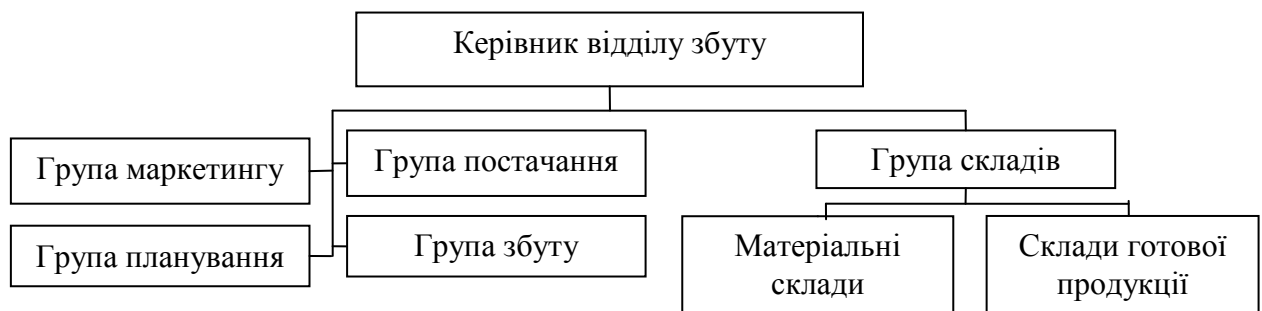

Рисунок 2.2 – Структура відділу збуту ПАТ «Суміхімпром» [56]

Значення логістичної діяльності ПАТ «Суміхімпром» полягає в плануванні, управлінні, контролі всіх потоків не тільки в рамках самого підприємства, але і за його межами.

Процес управління матеріальним потоком ПАТ «Суміхімпром» складається з планування матеріального потоку й оперативного управління ним, а процес планування ресурсів та потужностей, направлен на: визначення

наявних або вільних потужностей для кожного окремого процесу протягом зміни; рівня завантаженості виробничої ділянки; усунення проблематичних невідповідностей (рис. 2.3) [42, с. 42].

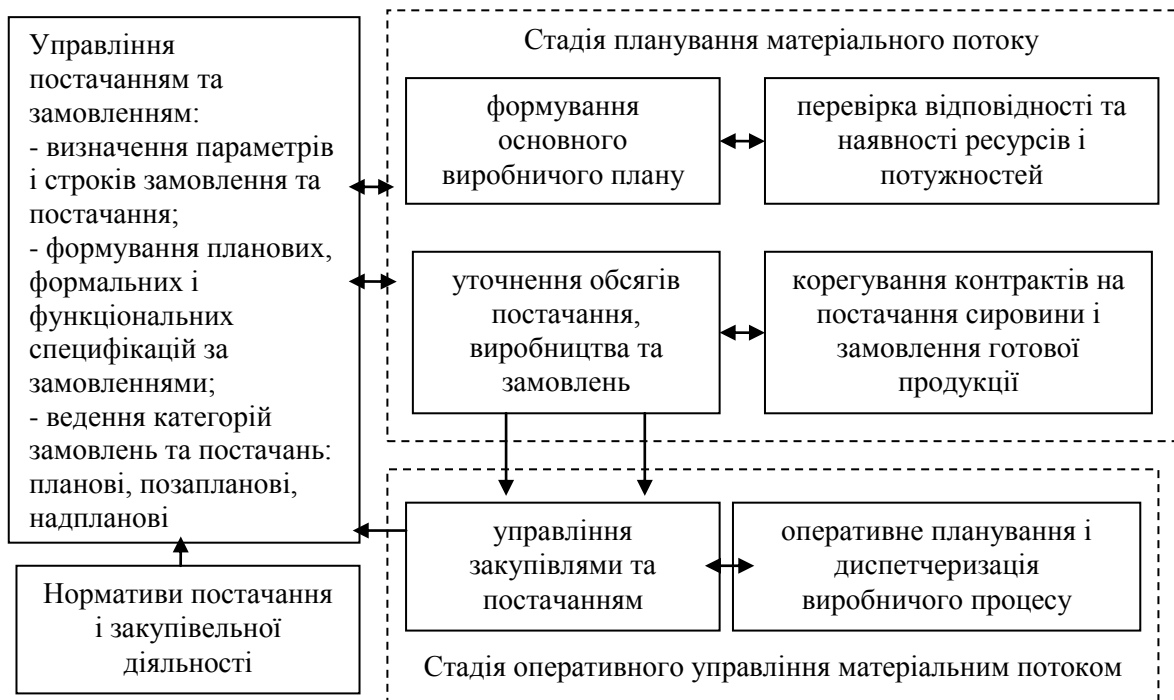

Рисунок 2.3 – Основні елементи процесу управління матеріальним потоком на ПАТ «Сумихімпром»

Показники фінансової звітності ПАТ «Сумихімпром» за період з 2017-2019 рр. наведено у Додатку В. На основі даних фінансової звітності підприємства проведемо аналіз роботи відділу логістики ПАТ «Сумихімпром». Показники аналізу та оцінки логістичних витрат ПАТ «Сумихімпром» дозволили визначити структуру логістичних витрат (табл. 2.1) [46].

Таблиця 2.1 – Структура логістичних витрат ПАТ «Сумихімпром» за 2017-2019 рр., тис. грн.

Стаття логістичних витрат	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
				18/17	19/18	18/17	19/18
1. Витрати на збут	18,7	307,1	167,4	288,4	-139,7	15,42	-0,45
2. Складські витрати	24,9	50,2	63,2	25,2	13,1	1,01	0,26
3. Виробничі логістичні витрати	24,3	48,9	61,6	24,6	12,7	1,01	0,26
4. Витрати на закупівлю	238,6	313,0	583,5	74,4	270,5	0,31	0,86

5. Витрати на транспортування	255,6	371,5	539,4	115,9	167,9	0,45	0,45
6. Витрати на логістичне адміністрування	18,7	78,6	58,4	59,9	-20,2	3,20	-0,26

Джерело: проаналізовано на основі [46].

Витрати зменшилися на 45% та на 26% відповідно. Це спричинено реінжинірингом та модернізацією логістичної системи як всередині підприємства так і зовні, оскільки в 2017 р. було закуплено нове устаткування для виробництва та транспортування в технологічному процесі, а також докорінно змінено систему замовлення, та прогнозування попиту споживачів.

Динаміка зміни доходу від реалізації продукції та собівартості виготовленої продукції рис.2.4.

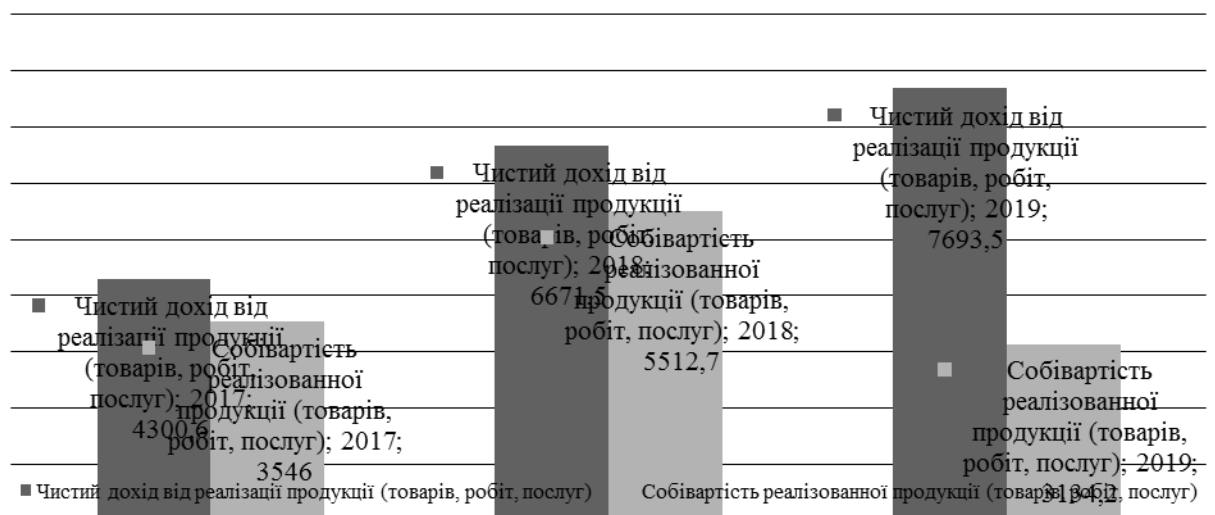

Рисунок 2.4 – Динаміка зміни чистого доходу та собівартості реалізованої продукції ПАТ «Сумихімпром» за 2017-2019 рр.

Джерело: побудовано на основі [46].

Спостерігається збільшення доходів від реалізації пропорційно до збільшення собівартості продукції. Відбувається динамічна тенденція зростання собівартості на виробництві продукції на 73% у 2019 р. До такого коливання призвело підвищення цін на сировину, логістичні послуги, вдосконалення та покращення якості продукції (асортименту) з метою – підвищення конкурентоспроможності. Відповідно збільшилися ціни на продукцію.

Процес формування товарних запасів настає після завершення виробництва продукції.

На рис. 2.5 зображена схема руху матеріального потоку між резервними накопичувачами і виробничими ділянками на ПАТ «Сумихіпром».

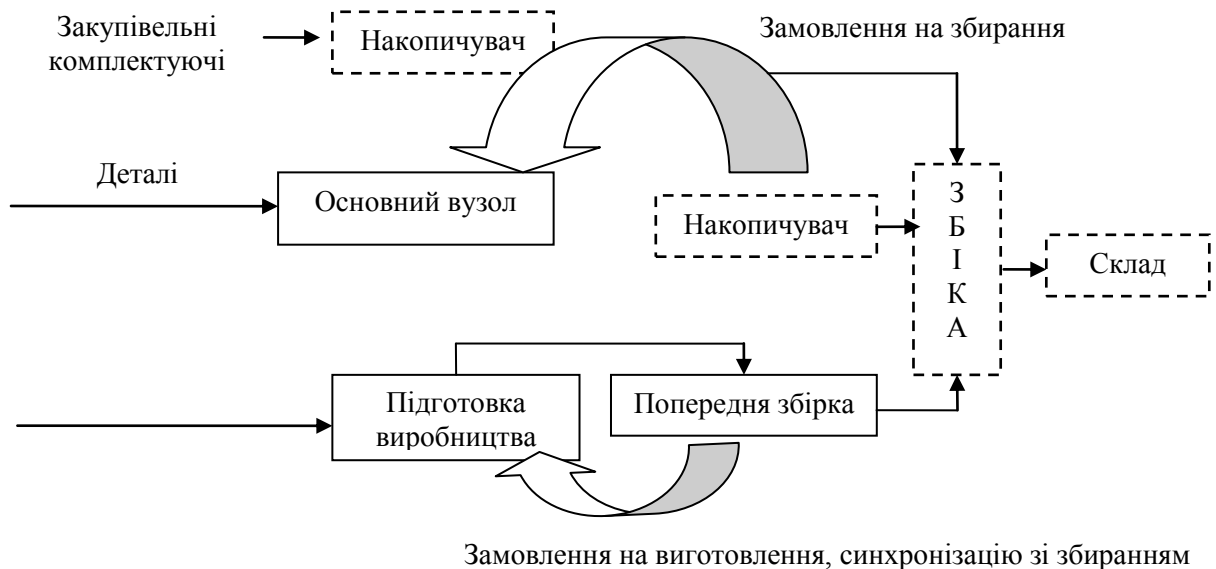

Рисунок 2.5 – Схема руху матеріального потоку між резервними накопичувачами і виробничими ділянками ПАТ «Сумихіпром»

Джерело: проаналізовано на основі [42, с. 33-34].

Одним з дієвих інструментів управління виробничо-господарською діяльністю виробничих підприємств є логістика – через вплив на їх загальну стратегію, забезпечення адаптивності до мінливого зовнішнього середовища та створення конкурентних переваг [143; 144; 145; 146].

2.2 Моделі і кількісні методи оптимальної дислокації виробничих і логістичних потужностей в ланцюгах поставок підприємства

Логістична структура підприємства може бути представлена як на макрорівні, так і на мікрорівні.

Логістична система ПАТ «Сумихіпром» макрорівня пов'язана з зовнішнім середовищем – покупцями та постачальниками, мікрорівня – показує

внутрішнє середовище підприємства і забезпечує вирішення локальних питань в рамках окремих елементів логістичної системи.

На рисунку 2.6 представлена схематична модель логістичної системи ПАТ «Сумихімпром».

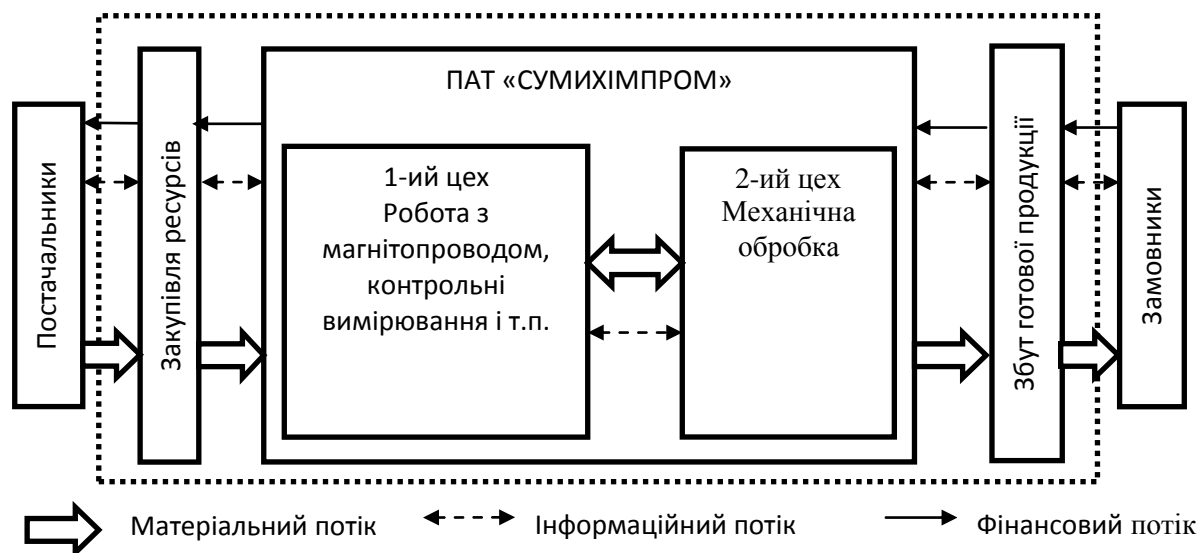

Рисунок 2.6 – Логістична система підприємства ПАТ «Сумихімпром» [56]

Мікрологістична система ПАТ «Сумихімпром» складається з основних елементів (підсистем): закупівлі, виробництва та збуту.

Проаналізуємо логістичні витрати в структурі загальних витрат ПАТ «Сумихімпром» та рентабельність каналів збуту (рис. 2.7).

Рис.2.7 – Динаміка зміни логістичних витрат в структурі загальних витрат та рентабельності каналів збуту ПАТ «Сумихімпром» 2017-2019 рр. [56]

Аналіз показників рентабельності каналів збуту показав позитивну динаміку зростання, через постійне збільшення валового доходу при мінімальних змінах логістичних витрат. В подальшому при збільшенні та динаміки показників рентабельності каналів збуту ПАТ «Сумихімпром» збільшить валовий дохід понад логістичні витрати [144; 145].

Схематична модель логістичної системи ПАТ «Сумихімпром» представлена на рис. 2.8.

Рисунок 2.8 – Схематична модель логістичної системи ПАТ «Сумихімпром»

Джерело: проаналізовано на основі [56].

Організація руху матеріальних потоків в напрямлені виробничої логістичної системи ПАТ «Сумихімпром» здійснюється витягаючою системою. На підприємстві використовуються власні транспортні засоби для внутрішньо-системного переміщення вантажів продукції. Схематично представимо систему витягаючого керування ПАТ «Сумихімпром» на рис. 2.9 [25, с. 564].

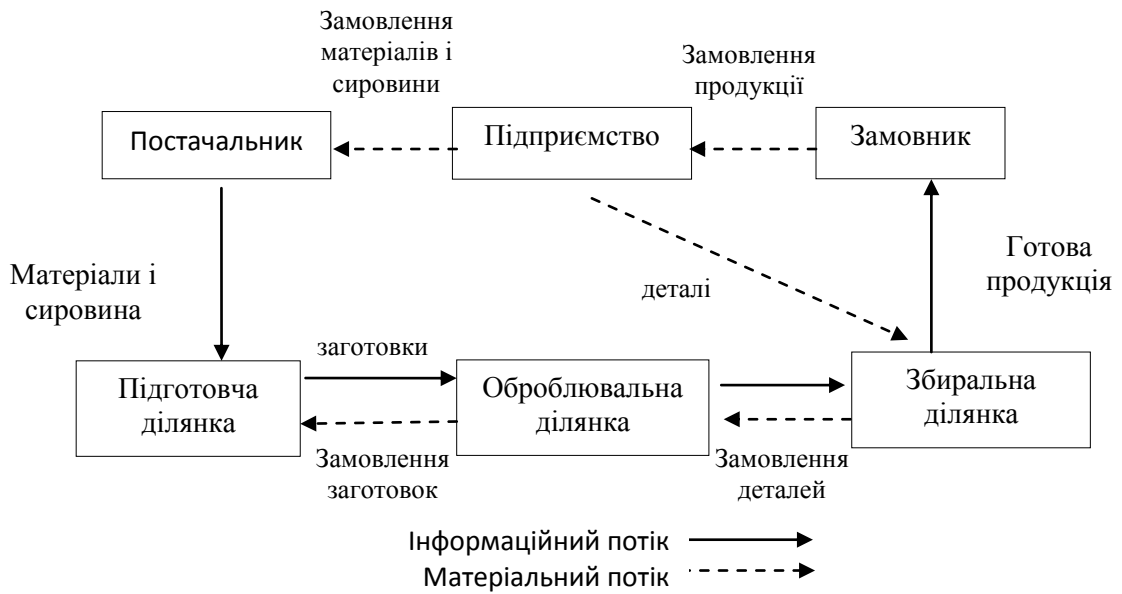

Рисунок 2.9 – Витягаюча система керування матеріальним потоком на ПАТ «Сумихімпром»

Аналіз виробничо-логістичної діяльності підприємства виявив як позитивні, так і негативні сторони логістичної системи підприємства (див. рис. 2.10) [30, с. 102].

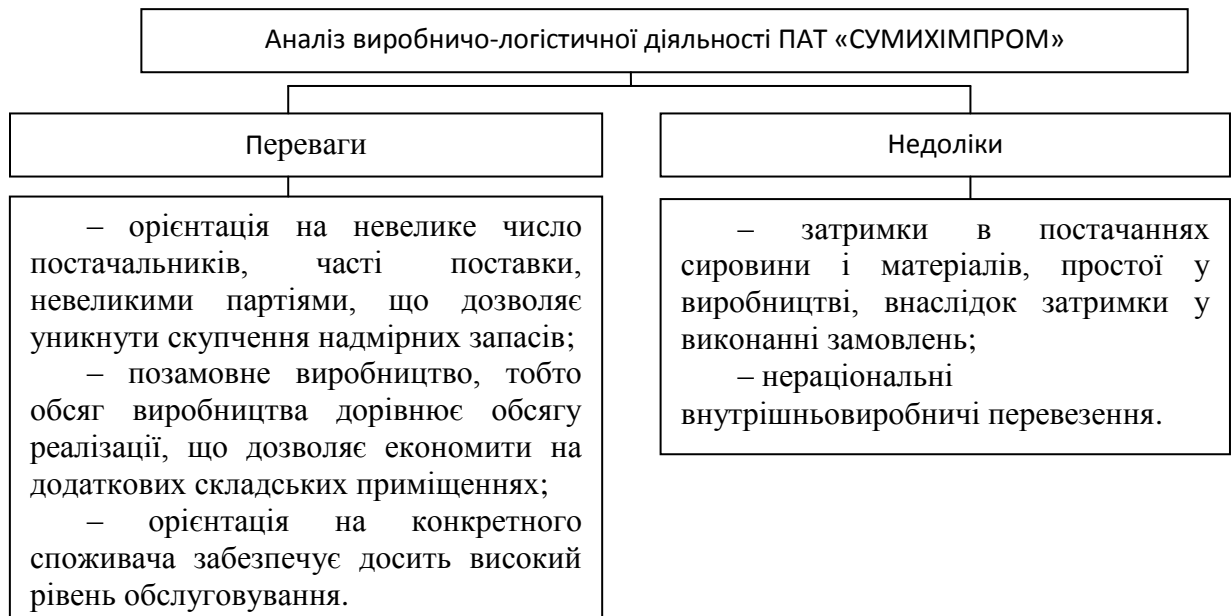

Рисунок 2.10 – Аналіз виробничо-логістичної діяльності ПАТ «Сумихімпром»

Сьогодні для розвитку виробничих підприємств важливим є здійснення вибору логістичної стратегії із врахуванням кризового стану підприємства. Оптимальним напрямком для реалізації цих напрямків є створення та побудова моделі управління логістичним розвитком підприємства орієнтованою на – врахування ступеню прояву та рівня ефективності управління логістичними потоками.

2.3 Кількісні методи в прогнозуванні запасів матеріально-технічних ресурсів підприємства

При формуванні логістичної системи підприємства визначають декілька напрямків – економія та збільшення ефективності діяльності. Вироблену продукцію підприємства необхідно реалізовувати механізмами наявних каналів розподілу на підприємстві. Основними завданнями повинні бути: доставка продукції в зазначений час, місце, задоволення попиту – з найменшими витратами.

На рис. 2.11 проаналізуємо динаміку зміни обсягів виробництва продукції ПАТ «Сумихімпром» [56].

Рисунок 2.11 – Прогнозна динаміка зміни обсягів виробництва продукції ПАТ «Сумихімпром» 2014-2020 рр.

Враховуючи динаміку зміни обсягів виробництва, збільшаться оборотні активи підприємства, що тягне за собою збільшення поточних зобов'язань підприємства за товари, роботи та послуги на 45%. Тобто собівартість реалізації продукції збільшиться на 37%. Відповідно збільшаться витрати на зберігання запасів підприємства.

В прогнозуванні запасів підприємства прибуток у 2020р. складе 110,4 тис. грн. Показники прогнозованих логістичних витрат ПАТ «Сумихімпром» представимо у таблиці 2.2 [56].

Таблиця 2.2 – Прогнозовані логістичні витрати ПАТ «Сумихімпром» на 2020 р.

Показник логістичних витрат	2017	2018	2019	2020
1. Витрати на збут	18,70	307,10	167,40	239,38
2. Складські витрати	24,92	50,16	63,22	83,45
3. Виробничі логістичні витрати	24,28	48,88	61,59	103,48
4. Витрати на закупівлю	238,60	313,00	583,53	846,13
5. Витрати на транспортування	255,58	371,50	539,40	755,16
6. Витрати на логістичне адміністрування	18,70	78,60	58,35	70,02

Джерело: проаналізовано на основі [46].

Проаналізуємо витягаючу логістичну систему для підприємства з організації руху матеріальних потоків, при якій матеріальні ресурси подаються (витягуються) на наступну технологічну операцію з попередньої в міру необхідності, а тому жорсткий графік руху матеріальних потоків відсутній. Розміщення замовлень на поповнення запасів чи створення матеріальних ресурсів або виробленої продукції наступає – кількість на критичному рівні. Схема витягаючої системи планування представлена на рисунку 2.12 [25, с. 564].

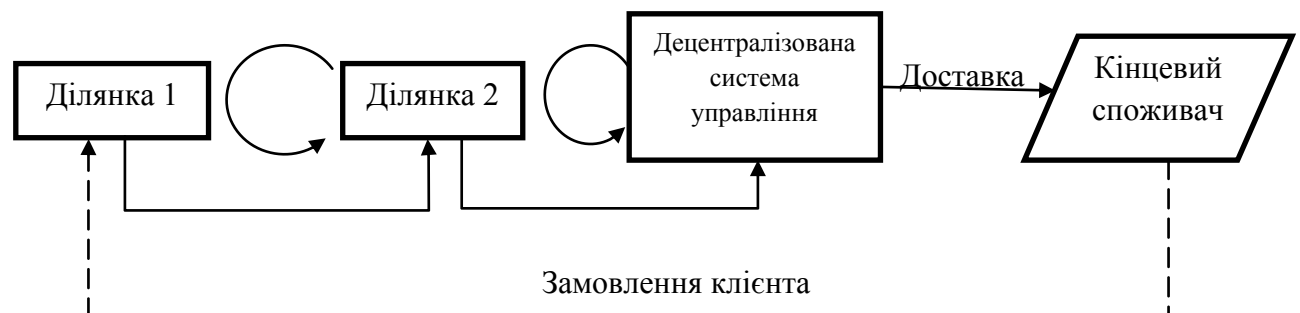

Рисунок 2.12 – Схема витягаючої логістичної системи підприємства

Напрями скорочення логістичних витрат ПАТ «Сумихімпром» представлені на рис. 2.13 [10, с. 188-190].

Рисунок 2.13 – Напрями скорочення логістичних витрат

Планування формування логістичної системи повинно зосереджуватися на ефекті від конфігурації та комплектування замовлень, економії від організації виробничого процесу, оптимізації складських витрат та витрат на транспортування тощо.

РОЗДІЛ 3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «СУМИХІМПРОМ»

3.1 Використання методу контролінгу для оптимізації логістичної діяльності підприємства

Оптимізація логістичної діяльності потребує налагодження сприятливого клімату на підприємстві. Тому, контролінгова складова повинна бути направлена на покращення ефективного управління логістичних процесів виробничого підприємства.

Для покращення контролінгу логістичних процесів на підприємстві ПАТ «Сумихімпром» можна запропонувати:

- координація управлінської діяльності логістичних цілей ПАТ «Сумихімпром»;
- періодичність інформаційно-консультаційної підтримки в прийнятті управлінських рішень в логістичних схемах ПАТ «Сумихімпром»;
- створення комплексної інформаційної системи управління логістичною діяльністю ПАТ «Сумихімпром»;
- забезпечення використання раціональності в процесі управління потоками ПАТ «Сумихімпром»;
- забезпечення ефективного управління логістичними схемами на ПАТ «Сумихімпром».

Основним завданням логістичного контролінгу є контроль раціонального (оптимального), найбільш вигідного рішення з складування та транспортування матеріальних ресурсів ПАТ «Сумихімпром». Причинами впровадження логістичного контролінгу є:

– вплив нестабільних коливань зовнішнього середовища ставить спеціальні вимоги до системи управління логістикою підприємства [143; 144; 145; 146].;

– здатність системи швидко реагувати на зовнішні чинники (гнучкість);

– постійні спостереження (дослідження) змін: зовнішнього та внутрішнього середовища;

– передбачуваність мінімізувати виникнення та усунення ризиків;

– координованість механізму в системі управління;

– пошук, побудова інформаційного забезпечення управління логістикою на виробничому підприємстві.

Формування моделі прогнозів на ПАТ «Сумхімпром» передбачає дослідження структури, функціональність зв'язків логістичної системи через елементи залежних й незалежних факторів (рис. 3.1).

Рисунок 3.1 – Модель прогнозу на основі екстраполяції динамічних рядів
Джерело: проаналізовано на основі [32].

Зробимо прогноз матеріалопотоку (товарообігу) на 2020-2021 рр. використовуючи товарообіг ПАТ «Сумихімпром» 2016-2019 рр. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Вихідні дані для розрахунку

Рік	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Товарообіг, тис. грн.	780	840	896	924	980	1008

Для прогнозування матеріалопотоку (товарообігу) використаємо динамічні ряди, а показники динаміки змін товарообігу представимо на рис. 3.2.

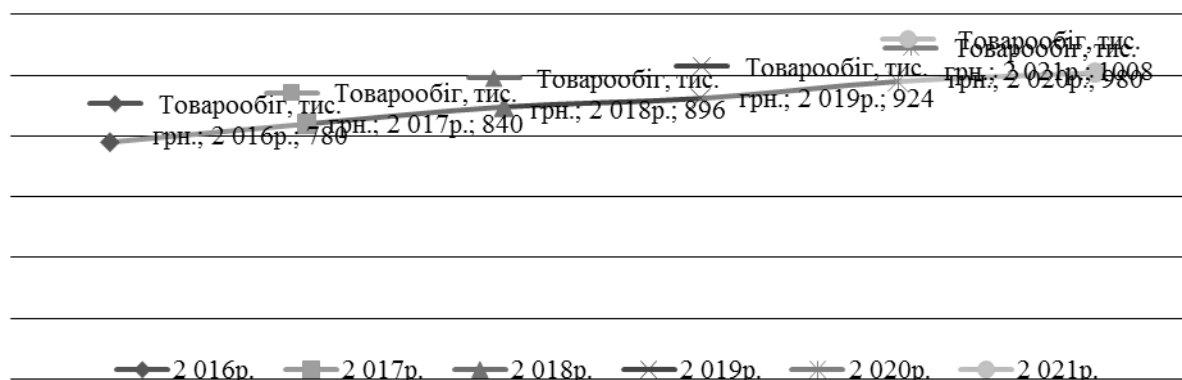

Рисунок 3.2 – Динаміка зміни товарообігу на регіональному складі

Спостерігаємо динаміку залежності для прогнозування товарообігу у 2021 р. за рівнянням прямої $y = a \cdot x + b$, де y – значення попиту (матеріалопотік, товарообіг); x – значення фактора (проміжок часу); a , b – коефіцієнти.

Для розрахунку згрупуємо показники в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Розрахунок параметрів рівняння

x	y	x^2	x^3	x^4	xy	x^2y
1	780	1	1	1	780	780
2	840	4	8	16	1680	3360
3	896	9	27	81	2688	8064
4	924	16	64	256	3696	14784
5	980	25	125	625	4900	24500
6	1008	36	216	1296	6048	36288
21	5428	91	441	2275	19792	87776

При розрахунку показників отримуємо значення змінних даних: $a=745,87$, $b=45,37$. Рівняння прямої для прогнозування товарообігу буде мати такий вигляд: $y = T = 745,87 * x + 45,37$

Проведемо теоретичний прогноз за вже відомий період 2006-2011 рр.:

$$T_{2014} = 745,87 * 1 + 45,37 = 791,24 \text{ (тис. грн);}$$

$$T_{2015} = 745,87 * 2 + 45,37 = 1537,11 \text{ (тис. грн);}$$

$$T_{2016} = 745,87 * 3 + 45,37 = 2282,98 \text{ (тис. грн);}$$

$$T_{2017} = 745,87 * 4 + 45,37 = 3028,85 \text{ (тис. грн);}$$

$$T_{2018} = 745,87 * 5 + 45,37 = 3774,72 \text{ (тис. грн);}$$

$$T_{2019} = 745,87 * 6 + 45,37 = 4520,59 \text{ (тис. грн);}$$

$\Sigma 15935,49$ тис грн.

Спрогнозуємо обсяги товарообігу на 2020-2021 рр.:

$$T_{2020} = 745,87 * 7 + 45,37 = 5266,46 \text{ (тис. грн);}$$

$$T_{2021} = 745,87 * 8 + 45,37 = 6012,33 \text{ (тис. грн).}$$

Отже, у 2020 році очікується збільшення товарообігу до 5266,46 тис грн, а у 2021 р. – до 6012,33 тис грн.

Рисунок 3.3 – Вибір методів оптимізації для зменшення логістичних ризиків промислового підприємства відповідно до функцій логістики

Функціональність логістичної системи ПАТ «Суміхімпром» направлена на:

- прийняття обґрунтованих рішень в проблемних ситуаціях;
- інтегрованість системи управління виробничим підприємством;
- зв'язок логістичного контролінгу з функціями процесів управління;
- організацію контролю витрат, прибутку, виручки та інвестицій;
- систематичний аналіз логістичних витрат;
- розробку програм з покращення логістичної системи підприємства.

В логістичній діяльності виробничого підприємства періодично виникають логістичні ризики. Поява ризиків може виникнути у: постачанні, підтримки виробництва та фізичному розподілі. Методи оптимізації логістики можуть допомогти зменшити вплив ризиків – зайві транспортні витрати, зберігання зайвих запасів, дефіцит виготовленої продукції, дефіцит запасів тощо. Тому необхідно розглянути механізм удосконалення оптимізації логістичної діяльності виробничого підприємства.

3.2 Шляхи удосконалення оптимізації логістичної діяльності на підприємстві

Управління матеріальними потоками підприємства орієнтується на логістичний підхід, який максимально оптимізує комплексне використання логістичних процесів. Проаналізуємо оптимізацію логістичних витрат на: виробництво, транспортування, зберігання, складування продукції.

Логістичні витрати підприємства можуть складати 5-45% від обсягів реалізації, для збільшення частки логістичних витрат підприємству необхідно ускладнити схеми постачань, орієнтуючись на систему замовлень, постійно змінюючи вимоги клієнтів, дотримуватися рівня якості.

Рисунок 3.4 – Показники функціонування рушійних сил логістики

Логістичні витрати підприємства – це основні елементи підвищення ефективності управління. Структуруючи логістичні витрати за напрямками допомагає підприємству економічно та зважено приймати управлінські рішення. Скорочення логістичних витрат впливають на фінансово-економічний рівень та конкурентоспроможність підприємства.

Зауважимо, що логістичні витрати – це грошова сукупність витрачених фінансових, матеріально-технічних, трудових, інформаційних ресурсів для реалізації переміщення матеріальних потоків по логістичному ланцюгу підприємства.

Рисунок 3.5 – Фактори, які мають найоптимальніший вплив на розмір логістичних витрат виробничого підприємства

Процес оптимізації логістичних витрат в операційній діяльності повинен взаємодіяти з операційними витратами виробничого підприємства (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Взаємодія логістичних витрат й витрат від операційної діяльності в оптимізаційних процесах виробничого підприємства

Логістичні витрати	Операційні витрати				
	Транспортно-заготівельні витрати	Загально-виробничі витрати	Адміністративні витрати	Витрати на збут	Інші операційні витрати
Витрати фізичного переміщення продукції	+	+	-	+	+
Витрати запасів продукції	+	+	-	+	+
Інформаційно-управлінські витрати	+	+	+	+	+

Вплив логістичних витрат на діяльність підприємства оцінимо за різними рівнями та факторами:

– стратегічний рівень: структура, вид виробництва, організація процесу виробництва, планування матеріально-технічного постачання, збутова діяльність тощо;

– 1-й рівень: визначення впливу чинників, елементів та інфраструктури;

– 2-й рівень (прямого впливу): формування структурних елементів та чинників (витрати фізичного переміщення матеріального потоку, витрати інформаційно-управлінських процесів);

– 3-й рівень (безпосереднього впливу): обробка визначених чинників логістичних витрат.

Процес ефективного управління може збільшувати чи зменшувати логістичні витрати підприємства. Були проаналізовані фактори, які мають найоптимальніший вплив на розмір логістичних витрат виробничого підприємства.

На логістичні витрати впливають велика кількість факторів, тому для ефективного та збалансованого управління ними необхідно дотримуватися цілісності рівнів, параметрів оцінки та контроль за ризиковими ситуаціями.

Зокрема, процес оптимізації діяльності управління логістичними витратами працює на кожному виробничому підприємстві країни. Загальні висновки щодо логістичних витрат оцінюють все напрямки діяльності підприємства, розробляється комплекс планових заходів (фінансових, товарних, маркетингових, виробничих) для оцінки потреб (існуючих та потенційних) й ризиків (проблем).

Визначимо важливі принципи, які впливають на зниження й оптимізацію логістичних витрат:

- принцип взаємодії функціональної роботи відділів (економічних, технічних) розробка організаційно-технічних заходів;
- принцип виявлення резервів (діагностика) – аналіз на ранніх етапах;
- принцип виявлення оптимальності деталізації;
- принцип послідовності дій (комбінація різних зв'язків: аналіз замовлення – аналіз рівня технології – організація процесу надання послуг);
- принцип вагомості переваг (пріоритетів): вибір найбільш вигідних обсягів витрат, які будуть сприяти швидкому розширенню процесів обслуговування;
- принцип використання сучасних методів для аналізу та виявлення потенційних резервів (функціонально-вартісний аналіз).

Використання даних принципів допоможе оптимізувати та налагодити ефективну систему управління логістичними витратами скоротивши їх частки в діяльності виробничого підприємства

ВИСНОВКИ

Логістична діяльність підприємства складаються з матеріальних, фінансових, інформаційних та сервісних операцій логістичних потоків.

Логістика постачання та збуту направлена на процес планування, управління та опрацювання потоків використаних матеріалів, готової продукції тощо. Виробнича логістика займається плануванням, керуванням, реалізацією, транспортуванням, проміжним складуванням у виробничих підрозділах.

Основною метою проектування та впровадження логістичних систем – є забезпечення мінімуму загальних витрат від пропозиції та надання послуг клієнтам орієнтуючись на гарантований рівень обслуговування.

Основою логістичного ланцюга є матеріальний потік. Джерелом виникання матеріального потоку є місця видобування, виробництва, вирощування первинної сировини до повної передачі готової продукції кінцевому споживачу. Матеріальний потік в процесі руху від первинного джерела сировини до кінцевого споживача поетапно змінюється та набуває послідовності – «сировина – напівфабрикат – незавершене виробництво – готова продукція».

Основні принципи логістики підприємства направлені на корпоративну стратегію, розробку логістичних операцій, знаходження необхідної інформації для впровадження сучасних технологій у виробництво та реалізацію продукції, удосконалення організації руху матеріальних потоків, оцінка ефективності діяльності логістичних підрозділів.

Логістичне управління – це діяльність певного підприємства направлена на планування, реалізацію та контроль руху товарів від виробника до споживача з метою задоволення попиту і одержання прибутку.

Методи управління опираються на логістичні закони та принципи застосовуючи їх на різних рівнях функціонування підприємства. Існує безліч

методів логістичного управління за різними ознаками. Вибір необхідних методів залежить від певних факторів: прямого та непрямого впливу.

ПАТ «Сумихімпром» – це базове підприємство хімічної галузі промисловості України, яке виробляє фосфорні мінеральні добрива.

Основна діяльність ПАТ «Сумихімпром» направлена: виробництво комплексних мінеральних добрив, діоксиду титану та іншої продукції великотоннажної неорганічної хімії; оптову та роздрібну торгівлю.

Значення логістичної діяльності ПАТ «Сумихімпром» полягає в плануванні, управлінні, контролі всіх потоків не тільки в рамках самого підприємства, але і за його межами. Процес управління матеріальним потоком ПАТ «Сумихімпром» складається з планування матеріального потоку й оперативного управління ним, а процес планування ресурсів та потужностей, направлен на: визначення наявних або вільних потужностей для кожного окремого процесу протягом зміни; рівня завантаженості виробничої ділянки; усунення проблематичних невідповідностей.

Логістична система ПАТ «Сумихімпром» макrorівня пов'язана з зовнішнім середовищем – покупцями та постачальниками, мікрорівня – показує внутрішнє середовище підприємства і забезпечує вирішення локальних питань в рамках окремих елементів логістичної системи. Мікрологістична система ПАТ «Сумихімпром» складається з основних елементів (підсистем): закупівлі, виробництва та збуту.

Аналіз показників рентабельності каналів збуту показав позитивну динаміку зростання, через постійне збільшення валового доходу при мінімальних змінах логістичних витрат. В подальшому при збільшенні та динаміки показників рентабельності каналів збуту ПАТ «Сумихімпром» збільшить валовий дохід понад логістичні витрати.

Аналіз виробничо-логістичної діяльності підприємства виявив як позитивні, так і негативні сторони логістичної системи підприємства.

Сьогодні для розвитку виробничих підприємств важливим є здійснення вибору логістичної стратегії із врахуванням кризового стану підприємства.

Оптимальним напрямком для реалізації цих напрямків є створення та побудова моделі управління логістичним розвитком підприємства орієнтовані на – врахування ступеню прояву та рівня ефективності управління логістичними потоками.

Оптимізація логістичної діяльності потребує налагодження сприятливого клімату на підприємстві. Тому, контролінгова складова повинна бути направлена на покращення ефективного управління логістичних процесів виробничого підприємства.

Основним завданням логістичного контролінгу є контроль раціонального (оптимального), найбільш вигідного рішення з складування та транспортування матеріальних ресурсів ПАТ «Суміхімпром».

Формування моделі прогнозів на ПАТ «Суміхімпром» передбачає дослідження структури, функціональність зв'язків логістичної системи через елементи залежних й незалежних факторів

В логістичній діяльності виробничого підприємства періодично виникають логістичні ризики. Поява ризиків може виникнути у: постачанні, підтримки виробництва та фізичному розподілі. Методи оптимізації логістики можуть допомогти зменшити вплив ризиків – зайві транспортні витрати, зберігання зайвих запасів, дефіцит виготовленої продукції, дефіцит запасів тощо.

Зокрема, процес оптимізації діяльності управління логістичними витратами працює на кожному виробничому підприємстві країни. Загальні висновки щодо логістичних витрат оцінюють все напрямки діяльності підприємства, розробляється комплекс планових заходів (фінансових, товарних, маркетингових, виробничих) для оцінки потреб (існуючих та потенційних) й ризиків (проблем).

Використання запропонованих принципів допоможе оптимізувати та налагодити ефективну систему управління логістичними витратами в діяльності виробничого підприємства – скоротивши їх частки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Башинська І.О. Удосконалення системи управління ризиками на підприємстві. *Науковий журнал «Причорноморські економічні студії»*. 2017. Випуск 17. С. 91–94.
2. Белоусова О. С. Вплив логістичного менеджменту на підвищення конкурентоспроможності сучасних підприємств. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2015. №11. С. 12–20.
3. Більовський, К.Е. Стан та перспективи розвитку ринку логістичних послуг в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2016. №4, т .2. С. 25–29.
4. Бірюков, М. М. Інтеграційні механізми логістики. *Университетская наука – 2017: в 3 т.: тез. докл. Междунар. науч.-техн. конф. (Мариуполь, 18-19 мая 2017 г.) / ГВУЗ «ПГТУ»*. Мариуполь, 2017. Т. 3. С. 81–82.
5. Бірюков, М. М. Основи формування логістичних систем. *Университетская наука – 2018: в 3 т.: тез. докл. Междунар. науч.-техн. конф. (Мариуполь, 23-24 мая 2018 г.) / ГВУЗ «ПГТУ»*. Мариуполь, 2018. Т. 2. С. 353–354.
6. Бондаренко О. С. Обґрунтування сутності логістичної інфраструктури та ролі в управлінні фінансовими потоками підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 8. С. 51–55.
7. Бурцева О.Є. Планування та прогнозування як основа прийняття управлінських рішень: зміст, класифікації та порівняння. *Бізнес Інформ*. 2016. № 11. С. 392–397.
8. Величко О.П. Логістика в системі менеджменту підприємств виробничого сектору економіки: монографія. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2015. 525 с.

9. Годин А.М. Маркетинг. Учебник для бакалавров, 12-е изд. Москва: Дашков и К, 2017. 656 с.
10. Голубовський Л. В. Аналіз сучасних методів управління витратами. *Галицький економічний вісник*. 2016. № 1 (26). С. 187–192.
11. Григорак М.Ю. Аналіз бізнес-моделей та стратегій інноваційного розвитку постачальників логістичних послуг. *Технологический аудит и резервы производства*. 2016. №2/5(28). С.29–38.
12. Григорак М.Ю., Попова Ю.М. Актуальні проблеми стандартизації та сертифікації в сфері логістики та управління ланцюгами постачання. *Інфраструктура якості: перспективи та тенденції розвитку: міжнар.наук.-практ.конф.: тези доп.*(м. Київ, 15 листопада 2017 р.). Київ:ДП «УкрНДНЦ», 2017. С. 45.
13. Гузенко Г.М. Управління та вдосконалення маркетингової діяльності на підприємстві. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. С. 227–234.
14. Єпіфанова І. Ю. Інноваційний потенціал підприємства: сутність, складові та фактори впливу. *Економіка та суспільство*. 2018. №14. С. 354–360.
15. Забуранна Л.В., Кулік А.В. Управління логістичною системою підприємства. – *Ефективна економіка* №3, 2015. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3861>.
16. Іванова М.І. Етапи формування логістичної системи. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Логістика. 2016. №846. С.67–72.
17. Іванова М.І. Класифікація логістичних систем. *Стратегія економічного розвитку України*. 2016. №39. С.13–20.
18. Іванова М.І. Наукові засади управління логістичними системами на промислових підприємствах. Дніпро: Грані, 2017. 428 с.
19. Іванова М. І. Функції логістичної системи. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2015. Вип. 1 (11). С. 88–94.

20. Інноваційна логістика: концепції, моделі, механізми: колективна монографія / за наук. ред. М.Ю.Григорак та Л.В.Савченко. Київ: Логос, 2015. 548 с.
21. Карінцева О.І., Харченко М.О., Матвєєв П.С. Науково-практичні засади оцінки розвитку інноваційного потенціалу регіонів. *Механізм регулювання економіки*, №2. 2014. С. 70-78. URL: http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_21/OLEKSANDRA_I_KARIN_TSEVA_MYKOLA_O_KHARCHENKO_PAVLO_S_MATVIEIEVScientific_and_Practical_Bases_of_Estimation_of_Innovative_P.pdf
22. Кацьма В. І. Сутність та роль логістичного управління в системі управління підприємством. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. Тернопіль: ВПЦ ТНЕУ «Економічна думка», 2016. Т. 23. №2. С. 60–65.
23. Колосок В.М., Бірюков М.М. Аналіз підходів до формування економічних механізмів управління ланцюгами постачань. *Вісник Приазовського Державного Технічного Університету 5: Зб. наук. пр.* Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2017. Вип. 34. С. 313–319.
24. Конищева Н.І. Управління логістичною діяльністю виробничого підприємства: навч. посіб. Економіка підприємства. Київ: ЦУЛ, 2015. 265 с.
25. Конопляннікова М.А. Управління маркетинговою діяльністю: поняття, принципи, підходи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. С. 332–336.
26. Корнієцький О. В. Економічна сутність логістичних систем підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки: зб. наук. праць МНУ ім. В. Сухомлинського*. 2014. Вип. 2. С. 563–566.
27. Корнієцький В. О. Поняття та сутність логістики. *Агросвіт*. 2015. №14. С. 13–16.
28. Королюк Н. М. Роль організації та інформаційного забезпечення управлінського обліку на підприємстві: реалії та перспективи. *Бізнес Інформ*. 2016. №4. С. 201–205.

29. Костюк Г. В. Теоретико-методологічні засади формування логістичної системи. *Технології та дизайн*. 2012. №4 (5). С. 1–6.
30. Крикавський Є. В., Похильченко О. А., Чернописька Н. В. та ін. Економіка логістики: навч. посіб. / за заг. ред. Крикавського Є. В., Похильченко О. А.. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2014. 640 с.
31. Кубатко О.В. Діяльність підприємства у світлі синергетики/ Л.Г. Мельник, О.В. Кубатко // Вісник Сумського державного університету. Серія: економіка. – 2005. – №10 (82). – С. 117–124.
32. Кубатко О.В. Управління конкурентоспроможністю продукції / Економіка підприємства підручник / за заг. ред. Л.Г. Мельника. – Суми : Університетська книга, 2012 с. 596-605
33. Кубатко О.В. Аналіз амортизаційної політики підприємства в світлі нового податкового законодавства/ О.В. Кубатко, І.В. Терещенко, Т.В. Руденко // Механізм регулювання економіки. – 2012. – №1. – С. 210–217.
34. Кубатко О.В. Інвестиційне забезпечення підприємств сільського господарства в умовах економічних та екологічних флуктуацій / О.І. Карінцева, О. В. Кубатко, А.С. Лавриненко // Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 1. – С. 143–149
35. Кубатко О.В., Акуленко В.Л., Іскаков А.А. Розвиток виробничого потенціалу машинобудівних підприємств в умовах нестабільного ринкового середовища / О.В. Кубатко, А.А. Іскаков // Механізм регулювання економіки. – 2015. – № 3. С. 43-51.
36. Кубатко О. В. Інноваційний розвиток підприємств в умовах економічної нестабільності / О. В. Кубатко, Ю. О. Омеляненко // Механізм регулювання економіки. – 2015. – № 2. – С. 54–60
37. Кубатко О.В. Європейська торговельна політика / О. В. Кубатко, О. В. Кубатко, Т. В. Пімоненко // Підприємництво, торгівля та біржова діяльність [Текст] : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. –с.162–177.

38. Промышленные революции : учебное пособие / Л. Г. Мельник, А. М. Маценко, И. Б. Дегтярева, А. В. Кубатко. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2017. – 160 с.
39. Дерев'янюк Ю. М. Соціальна та солідарна економіка: поняття та сутність, досвід та перспективи / Ю. М. Дерев'янюк, Л. Г. Мельник, О. В. Кубатко // Mechanism of Economic Regulation. - 2014. - № 3. - С. 89-98. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mre_2014_3_12
40. Кубатко О. В. Розробка процесів бізнес-моделювання виробничих та збутових підприємств в умовах третьої промислової революції / Л. М. Таранюк, О. В. Кубатко, С. О. Кальченко, Т. В. Марченко // Механізм регулювання економіки. – 2016. - № 4 – С. 43 - 26
41. Крикавський Є. В. Логістичне управління: [підручник] / Уотерс Д. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2015. 684 с.
42. Крикавський Є. В. Матеріальні потоки у логістиці промислового підприємства: монографія / Є. В. Крикавський, Н. М. Васильців, В. А. Фалович. Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2015. 249 с.
43. Логістика в менеджменті промислових підприємств: теорія та практика застосування. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. №5(1). С. 31–34.
44. Логістика: навчальний посібник для студентів галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» всіх форм навчання / К. В. Мельникова, Т. О. Колодізева та ін.; за заг. ред. докт. екон. наук, професора Ястремської О. М. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 272 с.
45. Лотиш О.Я. Управління логістичними витратами на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2015. № 2. С. 240–243.
46. Маловичко С. В. Аналіз сучасних тенденцій та динаміки розвитку електронної торгівлі на підприємствах України. *Проблеми економіки*. 2015. №2. С. 71–77.

47. М. П. Калиниченко. Маркетингова діяльність промислового підприємства на фінансовому ринку. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 2(2). С. 34–39.

48. Міценко Н. Г. Інтегровані системи підприємств і організацій споживчої кооперації: теоретичні засади та перспективи розвитку: монографія / Н.Г.Міценко. Львів: Вид-во ЛКА, 2014. 414 с.

49. Міщук І. П., Н. М. Бохенко. Завдання і напрями формування системи логістичного сервісу розосереджених контингентів споживачів. *Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції*: наук. конф. проф. – викл. складу і аспірантів навч.-наук. комплексу «Академія», 12-13 травня 2015 р.: матер. конф. Львів: Вид-во ЛКА, 2015. С. 312–314.

50. Міщук І. П. Зміст і напрямки застосування логістичних концепцій в логістичному менеджменті. *Вісник Львівської комерційної академії*: зб. наук. праць. Львів: Вид-во ЛКА, 2015. Вип. 48. С. 127–131.

51. Міщук І. П. Логістичний процес як головний об'єкт управління в системі логістики підприємства. *Підприємництво і маркетинг у XXI столітті*: економ. наук.-практ. форум (23-25 вересня 2016 р.): тези допов. Хмельницький: ХНУ, 2016. С. 85–88.

52. Міщук І. П. Сутність та характеристика системи логістики підприємства. *Торгівля, комерція, підприємництво*: зб. наук. праць. Львів: ЛКА, 2015. Вип. 19. С. 72–76.

53. Морозевич Е. С., Пименова М. В. SRM-система как инструмент повышения эффективности материально-технического обеспечения промышленного предприятия. *Менеджмент социальных и экономических систем*. 2016. №3. 60–64.

54. Моисеева Н.К. Экономические основы логистики: учебник / Н.К. Моисеева; под ред. д-ра экон. наук, проф. В.И. Сергеева. Москва: ИНФРА-М, 2019. 528 с.

55. Основи стійкого розвитку: навч. посіб. / За ред. Л.Г. Мельника. Суми: Університетська книга, 2005. 654 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/44620/1/Melnyk_Osn_stiy_rozv.pdf.
56. Офіційний сайт ПАТ «СУМИХІМПРОМ». URL: <http://sumykhimprom.com.ua/ua>.
57. Почужевський О.Д. Оптимізація транспортної системи підприємства шляхом використання он-лайн сервісу «Муравьиная логистика». *Проблеми енергоресурсозбереження в промисловому регіоні. Наука і практика: III Всеукр. науково-практ. конф. молодих вчених, фахівців, аспірантів (Маріуполь, 11-12 травня 2017 р.): тези доп. / ПДТУ. Маріуполь, 2017. С. 123–124.*
58. Репіч Т.А., Карась Д.М. Шляхи мінімізації витрат на логістичну діяльність підприємства. *Ефективна економіка*. 2016. URL: <http://www.m.nauka.com.ua>.
59. Савін Д.А., Карх Г.В. Вплив процесного підходу на ефективність логістичної системи підприємства. *Наук. вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечнікова / ОНУ ім. І. І. Мечнікова*. Одеса, 2018. Т. 4, вип. 11. С. 28–31.
60. Скриньковський Р.М. Діагностика логістичної діяльності підприємства: теоретико-методичні аспекти. *Молодий вчений: науковий журнал*. 2015. № 3 (18). Ч. 2. С. 48–51.
61. Стратегічне управління логістикою: посібник. Київ: ІНФРА, 2017. 450 с.
62. Тараненко Ю. В. Аналіз ринку логістичних послуг. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 12. Ч. 3. С. 219–222.
63. Тюріна Н.М. Логістика: навчальний посібник. / Н. М.Тюріна, І. В. Гой, І. В. Бабій. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 392 с.
64. Федорова Н.Є., Фомішина В. М. Маркетингова стратегія в системі управління конкурентоспроможністю підприємства. *Управління конкурентоспроможністю підприємства у сучасних умовах: колективна*

монографія/ за заг. ред. д.е.н., проф. Шарко М.В. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2016. С. 112–130.

65. Цибульська, Елеонора Іванівна. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. для студентів, які навчаються за спец. 051 Економіка / Е.І.Цибульська; Нар. укр. акад. Харків: Вид-во НУА, 2018. 320 с.

66. Чорток Ю.В., Евдокимов А.В., Родимченко А.О. Логістичні стратегії та логістичні процеси на торговельних підприємствах. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки»*. ПВНЗ «Університет економіки і підприємництва» ПП «Інститут економіки і технологій підприємництва». 2012. Вип. 1 (11). С. 246–249. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/29284>.

67. Чорток Ю.В., Карінцева О. І., Старченко Л. В. Значення логістики для підприємства в сучасних умовах. Механізм регулювання економіки, економіка природокористування, економіка підприємства та організація виробництва. Суми, 2005. № 2. С. 127–132.

68. Чорток Ю.В., Гончаренко А.С. Теоретические подходы к эколого-экономическому обоснованию дематериализации экономики. Внешнеэкономическая деятельность и обеспечение экономической безопасности. *Научно-практический журнал*. Курск, ООО «Планета+», 2013. № 1(2). С. 82–86. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/33966>.

69. Sotnyk I.M., Volk O.M., Chortok Yu.V., Increase of environmental and economic efficiency of implementation of information and communication technologies as an innovative direction of resource saving, *Actual problems of economics*, Vol. 9 (147), (2013), pp. 229–235.

70. Sotnyk, I., Shvets, I., Momotiuk, L., & Chortok, Y. (2018). Management of Renewable Energy Innovative Development in Ukrainian Households: Problems of Financial Support. *Marketing and Management of Innovations*, 4, 150-160. URL: <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.4-14>

71. Дериколенко, О.М. Формування бізнес-моделі венчурної діяльності машинобудівних підприємств. Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу:

збірник тез доповідей X Міжнародної науково-практичної конференції, 29 вересня - 1 жовтня 2016 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. Суми: Ткачов О.О., 2016. С. 73-75.

72. Венчурна діяльність промислових підприємств України на порозі нової промислової революції / О.М. Дериколенко, І.М. Бурлакова, Г.С. Пономарьова, К.Ю. Кондруніна. Механізм регулювання економіки. 2016. № 4. С. 11-24.

73. Формування на території Сумської області ЕКОПОЛІСУ "Еко-Сумщина" / Л.Г. Мельник та ін. Механізм регулювання економіки. 2008. №1. С.11-21.

74. Божкова, В.В., Дериколенко О.М. Передумови удосконалення управління інноваціями на малих та середніх промислових підприємствах. Механізм регулювання економіки. 2009. №3, Т.2. С. 225-229.

75. Ілляшенко С. М., Божкова, В.В., Дериколенко О.М. Теоретико-методичні підходи до аналізу інноваційних проектів промислових підприємств. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2010. № 690 : Логістика. С. 48-53.

76. Дериколенко, О.М. Особливості вибору інноваційних стратегій промисловими підприємствами. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. №2. С. 78-83.

77. Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу : монографія / С. М. Ілляшенко [та ін.] ; заг. ред. С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2008. – 615 с.

78. Телетов А.С., Негреба О.Н., Дериколенко А.Н. Экологическая продукция–проблемы продвижения. Методы решения экологических проблем. 2001. С. 263-77.

79. Божкова В.В., Дериколенко О.М. Методичні підходи до вибору стратегій просування інновацій на ринок. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2010. № 1. С 34-41.

80. Дериколенко ОМ. Інноваційні ризики: сутність, класифікація. 2012.

Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prom/2012_1/Derikolenko.pdf. 2012.

81. Дериколєнко О. М. Управління інноваційними ризиками на малих та середніх промислових підприємствах : дис. Суми, Вид-во СумДУ, 2010. 169 с.

82. Механізм стратегічного управління інноваційним розвитком: звіт про НДР (заключний)/ Кер.: О.А.Біловодська. Суми: СумДУ, 2010. 274 с.

83. Дериколєнко О. М. Венчурна діяльність промислових підприємств: теорія, методологія, практика. ВВП " Мрія", 2016.

84. Інновації у маркетингу і менеджменті : монографія / С. М. Ілляшенко [та ін.] ; заг. ред. С. М. Ілляшенко. Суми : Друкарський дім "Папірус", 2013. 616 с.

85. Сотник І.М. Економічне стимулювання ресурсозбереження у контексті сталого розвитку України. Економіст. 2010. № 12. С. 72-75.

86. Sotnyk I. Energy efficiency of Ukrainian economy: problems and prospects of achievement with the help of ESCOs. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 1. С. 192-199.

87. Сотник І. Про макроекономічні наслідки ресурсозбереження. Економіка України. 2009. № 10. С. 27-35.

88. Сотник І.М. Формування еколого-економічного механізму управління ресурсозбереженням. Автореферат... д-ра екон. наук, спец.: 08.08.01 – економіка природокористування і охорони навколишнього середовища. Одеса : ІПРЕЕД, 2010. 34 с.

89. Сотник І.М., Мазін Ю.О. Управління розвитком ринку ресурсозбереження в Україні: проблеми і перспективи. Сталий розвиток економіки, 2011. № 1. С. 3-8.

90. Сотник І.М., Кулик Л.А. Декаплінг-аналіз економічного зростання та впливу на довкілля в регіонах України. Економічний часопис-XXI. 2014. 7–8 (2). С. 60-64.

91. Сотник І.М., Охтеменко К.О., Сидоренко Є.О. Проблеми та

напрямки підвищення енергоефективності економіки України. Механізм регулювання економіки. 2010. № 4. С. 214-218.

92. Мішенін Є.В., Ярова І. Є. Лісогосподарювання як сучасна парадигма сталого розвитку лісового комплексу. Наукові праці Лісівничої академії наук України. 2014. Вип. 12. С. 221-226.

93. Косодій Р.П., Мішенін Є.В. Бондаренко А.О. Глобальне середовище та фінансово-економічна нестабільність. Суми:МакДен. 2010. 252 с.

94. Мішенін Є.В., Ярова І.Є. Екологічний менеджмент лісогосподарських підприємств: теоретико-методичні основи та механізми реалізації. Інновації у маркетингу та менеджменті / за заг. ред. С.М. Ілляшенко. - Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2013.С.462-479.

95. Мішенін Є.В. Косодій Р. П. Соціально-економічні та екологічні напрями розвитку сільських територій. Економіка АПК. Міжнарод. наук.-виробн. журнал. 2005. №5. –С. 98-105.

96. Мішенін Є.В., Мішеніна Г.А. Концептуальні засади розвитку механізмів державно-приватного партнерства в лісоресурсній сфері. Економіст. 2010. №12. С.23-26.

97. Мишенин Е.В., Ришняк И.Н., Тархов П.В. Организационно-экономический механизм экологизации аграрной сферы. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: «Економіка та менеджмент». 2002. Вип. 1-2. С. 77-81.

98. Мішенін Є.В. Коблянська І.І. Логістичне управління промисловим виробництвом у контексті розвитку «зеленої» економіки в Україні Економіст. №1. 2012.С.8-12.

99. Мишенин Е.В., Коблянская И.И. Организационно-экологические основы реализации системы экологически ориентированного логистического управления. Механизм регулирования экономики.2009. №1 С.83-91.

100. Дегтярєва, І.Б. Економічні та фінансові інструменти забезпечення сталого регіонального розвитку: досвід ЄС [Текст] / І.Б.

Дегтярєва, О.І. Мельник, Я.В. Романенко // Механізм регулювання економіки. - 2014. - № 3. - С. 18-27.

101. Дегтярєва, І.Б. Врахування екстернальних ефектів при розрахунку синергетичних результатів в еколого-економічних системах (мова оригіналу - українська) [Текст] / І.Б. Дегтярєва // Механізм регулювання економіки. — 2009. — №1. — С.52-62.

102. Мельник Л.Г. Экономическая оценка и учет в региональном планировании экосистемных услуг /Л.Г.Мельник, И.Б.Дегтярева/Экономика экосистем и биоразнообразия: потенциал и перспективы стран Северной Евразии: Материалы совещания «Проект ТЕЕВ – экономика экосистем и биоразнообразия: перспективы участия России и других стран СНГ(Москва, 24 февраля 2010 г.). – М.: Изд-во Центра охраны дикой природы, 2010. – С. 41-49

103. Мельник Л.Г., Дегтярева И.Б., Бурлакова И.М. Управление социально-экономическим потенциалом устойчивого сбалансированного развития региона// Инновационная Россия: опыт регионального развития : сборник научных трудов / ред. кол.: С.Г. Емельянов, Л.Н. Борисоглебска [и др.]. – Курск : Курск. гос. техн. ун-т, 2009. – С. 32–36.

104. Melnyk, L. Innovations in the context of modern economic transformation processes of enterprise, region, country: the EU experience / L. Melnyk, I. Dehtyarova, D. Gorobchenko, O. Matsenko // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2017. - № 4. - С. 260-271. - DOI: 10.21272/mmi.2017.4-23

105. Sotnyk, I. N., Dehtyarova I.B., Kovalenko, Y.V. Current threats to energy and resource efficient development of Ukrainian economy //Actual Problems of Economics. #11(173), 2015, P. 137-145.

106. Leonid Melnyk, Oleksandr Kubatko, Iryna Dehtyarova, Oleksandr Matsenko and Oleksandr Rozhko (2019). The effect of industrial revolutions on the transformation of social and economic systems. Problems and Perspectives in Management, 17(4), 381-391. [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17\(4\).2019.31](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17(4).2019.31)

107. Melnyk L., Dehtyarova I. Synergetic Basis of Innovation Marketing //Scientific Journal of Riga technical University. Series: Economics and Business. – 2012. Riga Technical University. - # 22. – PP. 118-124
108. Мішенін Є.В. Еколого-економічна безпека аграрного землекористування: концептуальні орієнтири та організаційні механізми /Є.В. Мішенін, І.Є.Ярова, О.М.Дутченко// Збалансоване природокористування. – 2017. - №2.- С.145-151.
109. Мішенін Є.В. Стале землекористування у контексті забезпечення продовольчої безпеки: національні та глобальні аспекти / Є.В. Мішенін, О.М. Дутченко, І.Є. Ярова // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». 2015.- № 4 (63) – С. 8-14.
110. Ярова І.Є. Інституційні та еколого-економічні засади розвитку природогосподарського підприємництва / І.Є. Ярова, Н.В. Мішеніна, О.М. Дутченко, Г.А. Мішеніна // Збалансоване природокористування.-2016.-№ 1 – С. 21-29.
111. Дутченко О.М. Інтегровані бізнес-підприємницькі структури кластерного типу в системі конкурентоспроможного розвитку регіону / Дутченко О.М., Мішеніна Н.В., Мішеніна Г.А. // Сучасні механізми забезпечення конкурентоспроможності національної економіки: монографія / [Л. В. Кривенко, Є. В. Мішенін, М. І. Макаренко та ін.] / за заг. ред. д-ра екон. наук Л.В. Кривенко. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – С. 149-169.
112. Mishenin, Ye.V, Yarova, I.Ye., Dutchenko, O.M., Mishenina, N.V. Conceptually-innovative directions and organizational mechanism for providing the environmental and economic safety of agrarian nature management/ National Security & Innovation Activities: Methodology, Policy and Practice: monograph / edited by Dr. of Economics, Prof. O. Prokopenko, Ph.D in Economics V. Omelyanenko, Ph.D in Technical Sciences, Assoc. Prof. Yu. Ossik. – Ruda Śląska : Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium, 2018 – P. 242-249

113. Мішенін Є.В. Соціально-економічна ефективність розвитку екологічно чистих виробництв в агропромисловій сфері України / Є.В. Мішенін, О.М. Дутченко, Г.А. Мішеніна// Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». - 2017. - № 12 (74) – С. 147-151.

114. Гармонизация социально-экономического развития как магистральное направление повышения конкурентоспособности современного государства / под.ред. Емельянова С.Г., Минаковой И.В. – Орёл: АПЛИТ, 2011. – 344 с.

115. Государственное регулирование рыночных процессов в современной экономике / под.ред. Емельянова С.Г., Минаковой И.В. – Орёл: АПЛИТ. – 2010. – 428 с. (ISSN 978-5-904446-04-8)

116. Економіка підприємства: Підручник / За ред. Л.Г. Мельника. – Суми: Університетська книга, 2004. – 630 с.

117. Каринцева А.И. Экономические основы планирования процессов экологически устойчивого развития территории. Сумы: СумГУ, 1997

118. Каринцева А.И., Старченко Л.В. Финансовый менеджмент. М.: Экономика, 2015

119. Каринцева О.І., Волк О.М. Еколого-економічна ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій в Україні. Механізм регулювання економіки. – 2009. – №2. –С. 24-29.

120. Каринцева О.І., Кубатко О.В., Лавриненко А.С. Інвестиційне забезпечення підприємств сільського господарства в умовах економічних та екологічних флуктуацій. Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 1. – С. 143–149

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_16/OLEKSANDRA_V_KARIN_TSEVA_OLEKSANDR_V_KUBATKO_ALINA_S_LAVRYNENKO

Investment_Fostering_in_Agriculture_Considering_Economic_In.pdf

121. Каринцева О.І., Матвеев П.С. Теоретичні аспекти визначення сутності інноваційного потенціалу. Механізм регулювання економіки. – 2015.

– № 2. – С. 23-30.

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_25/OLEKSANDRA_I_KARIN_TSEVA_PAVLO_S_MATVIEIEV

Theoretical_Aspects_of_Defining_the_Essence_of_the_Innovative_Potential.pdf

122. Карінцева О.І., Мельник Л.Г., Качур П.С., Балацький О.Ф. та ін. Формування на території Сумської області ЕКОПОЛІСУ – науково-виробничо-освітнього комплексу з виробництва і реалізації товарів екологічного призначення (концептуальні положення). Науково-практичне видання. - Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. ISBN 966-680-088-8

123. Карінцева О.І., Тарасенко С.В. Методичні аспекти аналізу інфраструктури ринку екологічних товарів та послуг (РЕТП) в Україні. Механізм регулювання економіки.-Суми, вид-во СумДУ, 2011.- № 1(51).- С.- 267-273.

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_12/O_I_Karintseva_S_V_TarasenkoMethodical_aspects_of_the_analyses_infrastructure_of_the_market_ecological_goods_and_services.pdf

124. Карінцева О.І., Тарасенко С.В. Теоретичні засади механізму екологізації розвитку підприємств на основі формування попиту на екологічні товари. Механізм регулювання економіки. №4, 2010. С. 94-100

125. Карінцева О.І., Харченко М.О., Кальченко С.О. Ефективність використання лізингу в сучасних умовах. Механізм регулювання економіки, №3. 2016. С. 97-106

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_30/OLEKSANDRA_I_KARIN_TSEVA_MYKOLA_O_KHARCHENKO_SVITLANA_O_KALCHENKOEfficiency_of_Leasing_in_Modern_Conditions.pdf

126. Карінцева О.І., Харченко М.О., Матвеев П.С. Науково-практичні засади оцінки розвитку інноваційного потенціалу регіонів. Механізм регулювання економіки, #2. 2014. С. 70-78

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_21/OLEKSANDRA_I_KARIN

TSEVA_MYKOLA_O_KHARCHENKO_PAVLO_S_MATVIEIEVScientific_and_Practical_Bases_of_Estimation_of_Innovative_P.pdf

127. Концептуальні підходи до змін моделей споживання та виробництва при переході до стійкого розвитку [Текст] / Л.Г. Мельник, О.І. Мельник, О.І. Карінцева та ін. // Механізм регулювання економіки. — 2007. — №3. — С.51-58.

128. Мельник Л.Г. Екологічна економіка. – Суми, 2001. – 284 с.

129. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник. – 3-тє вид., випр. і допов. – Суми: Університетська книга, 2006. – 367 с.

130. Мельник Л.Г., Каринцева А.И. Экономика предприятия. конспект лекций: Учебное пособие. – Университетская книга, 2002. 400 с.

131. Мельник, Л.Г. Научные основы самоорганизации экономических систем. Часть 1 / Л.Г. Мельник // Механізм регулювання економіки. - 2010. - №3, Т1.- С. 12-26.

132. Основи стійкого розвитку: навч. посіб. / За ред. Л.Г. Мельника. - Суми :Університетська книга, 2005. - 654 с.
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/44620/1/Melnyk_Osn_stiy_rozv.pdf

133. Социально экономические проблемы информационного общества : монография / под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, к.э.н., доц. М. В. Брюханова. – Вып. 2. – Сумы : Университетская книга, 2010. – 896 с.

134. Тарасенко С.В. Механізм впливу інфраструктурних факторів на процеси функціонування ринку екологічних товарів та послуг в Україні. Збірник наукових праць//Економіка: проблеми теорії і практики.- Випуск 262.- Т.8.- Дніпропетровськ:ДНУ, 2010. -с.-2011-2105.

135. Chygryn O., Karintseva O., Kozlova D., Kovaleva A. HR Management in the Digital Age: the Main Trends Assessment and Stakeholders // Механізм регулювання економіки, 2019, № 2. С. 106-115.

136. Hens L., Karintseva O., Kharchenko M., & Matsenko O. The States Structural Policy Innovations Influenced by the Ecological Transformations.

Marketing and Management of Innovations, #3, P. 290-301.
<http://doi.org/10.21272/mmi.2018.3-26>

137. Karintseva O.I. Economic restructuring in Ukraine in view of destructive effect of enterprises on environment. International Journal of Ecological Economics & Statistics #38 (4), 2017. P. 1-11

138. Karintseva O.I., Shkarupa O.V., Shkarupa I.S. Innovation potential of ecological modernization for green growth of economics: a case study. International Journal of Ecology and Development 31 (1), 2016. P. 73-82
<http://www.ceser.in/ceserp/index.php/ijed/article/view/4044> (SCOPUS)

139. Li Rui, Sineviciene L., Melnyk L., Kubatko O., Karintseva O., Lyulyov O. Economic and environmental convergence of transformation economy: The case of China // Problems and Perspectives in Management Volume 17 2019, Issue #3, pp. 233-241 [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17\(3\).2019.19](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17(3).2019.19)

140. Melnyk L., Dehtyarova I., Kubatko O., Karintseva O., Derykolenko A. (Disruptive technologies for the transition of digital economies towards sustainability. Economic Annals-XXI, 2019, 179(9-10), 22-30. doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V179-02>

141. Melnyk L., Kubatko O., Dehtiarova I. Sustainable development strategies in conditions of the 4th Industrial revolution: the EU experience // River Publishers, 2019

142. Shkarupa O.V., Karintseva O.I., Zhukova T.A. Ecological modernization of the transport system in Sumy for green growth of economics // International Journal of Ecology and Development Volume 32, Issue 3, 2017, Pages 75-85.

143. Viktor V. Sabadash, Peter J. Stauvermann & Ruslana O. Peleshchenko. Competitiveness of Ukrainian Companies in Foreign Markets: New Challenges and Opportunities. Механізм регулювання економіки, 2019. № 1. С. 79–89. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74278>.

144. Viktor V. Sabadash & Tetyana V. Marchenko. Lenovo's Global Competition Strategy: the Driving Forces of Leadership. Механізм регулювання

економіки, 2017. № 1. С. 60–70.

<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66472>.

145. Сабадаш В. В., Люльов О. В. Науково-методичні підходи до розроблення варіантів ефективної стратегії розвитку підприємства. *Економічне обґрунтування реінжинірингу бізнес-процесів виробничих підприємств* : монографія. Суми : ВВП «Мрія-1», 2010. С. 392–412.

<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/27558>.

146. Сабадаш В. В., Червяцова О. В. Організація оплати праці на підприємствах: проблеми в умовах обмеженості ресурсів. *Механізм регулювання економіки*, 2015. №3. С. 6–14.

<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/46503>.

147. Сабадаш В. В., Сабадаш О. О. Енергетична безпека України: можливості подолання конфліктних тенденцій. *Механізм регулювання економіки*, 2010. №3. Т. 1. С. 204–210.

<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3581>.

148. Сабадаш В. В. Дослідження впливу енергоресурсних чинників на економічну безпеку. *Механізм регулювання економіки*, 2009. №2. С. 11–18.

<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3360>.

149. Сабадаш В. В. Енергетична безпека України: конфліктність геополітичного вибору. *Механізм регулювання економіки*, 2011. № 2. С. 52–59.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/24474/1/Sabadash.pdf>.

150. Сабадаш В. В. Енергетично-ресурсна безпека України: загрози виникнення еколого-економічних конфліктів. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*, 2009. № 2. С. 70–77.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/525/1/002svveek.pdf>.

151. Сабадаш В. В., Давиденко І. В., Бабій Т. В. Конкуренція за ресурси й економічні конфлікти у глобальному бізнес-середовищі: рушійні сили, безпека, інституційно-ресурсний концепт врегулювання. *Механізм*

регулювання економіки, 2017. № 4. С. 128–147.
<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68716>.

152. Sabadash V. and Denysenko P. Economic and social dimensions of ecological conflicts: root causes, risks, prevention and mitigation measures. *Int. J. of Environmental Technology and Management*, 2018, Vol. 21, Nos. 5/6, 273–288.
<https://doi.org/10.1504/IJETM.2018.100579>.

153. Сабадаш В. В. Социально-экономическое измерение экологических конфликтов в достижении устойчивого развития. *Социально-экономический потенциал устойчивого развития: учебн. / под ред. проф. Л.Г. Мельника (Украина) и проф. Л. Хенса (Бельгия). Сумы : ИТД «Университетская книга», 2007. С. 963–982.*

154. Сабадаш В. В. Соціально-економічні виміри екологічного конфлікту. *Механізм регулювання економіки*, 2006. №2. С. 190–201.
<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3634>.

155. Сабадаш В. В. Економіко-організаційні й інституційні чинники екологічного конфлікту, як ресурсні обмеження економічного зростання. *Механізм регулювання економіки*, 2012. № 3. С. 32–37.
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/34225/1/V_V_Sabadash_Economic_organizational_and_institutional_factors_of_ecological_conflict_as_resource_constraints_of_economic.pdf.

156. Sabadash V. Social and economic evaluation of ecological conflicts in achieving sustainable development. *Social and economic potential of sustainable development: підручн. / Edited by L. Hens and L. Melnyk. Sumy : “University Book”, 2008. Pp. 290–294.*

157. Сабадаш В. В. Экологический фактор в эффективной экономике: неконфликтные модели управления природным капиталом. «Устойчивое развитие в неустойчивом мире», международная науч. конф. (2014; Челябинск). Международная междисциплинарная научная конференция «Устойчивое развитие в неустойчивом мире», 26-28 июня 2014 года [Текст]:

[труды] / Под ред. д.э.н., проф. В.И. Бархатова и к.э.н., доцента Д.А. Плетнёва. Москва: Издательство «Перо», 2014. – С. 180–185.

158. Сабадаш В. В., Петровська С. А. Науково-методичні підходи до прийняття неконфліктних екоорієнтованих інвестиційних рішень. *Актуальні проблеми економіки*, №5(155). 2014. С. 271–279. <https://search.proquest.com/openview/87942db9ac75df9d66d8b81c19ed7f39/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2035679>.

159. Сабадаш В. В., Петровська С. А. Оцінювання інвестиційної привабливості території з урахуванням еколого-економічних інтересів суб'єктів господарювання. *Механізм регулювання економіки*, 2013. № 3. С. 21–29.

https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_18/VIKTOR_V_SABADASH_SVITLANA_A_PETROVS_KAEvaluation_of_Investment_Attractiveness_Considering_Environmental_and_Economic_Int.pdf.

160. Сабадаш В. В., Гонтар Д. А. Ринки злиттів і поглинань: стан, проблеми функціонування і тенденції розвитку. *Механізм регулювання економіки*, 2015. № 4. С. 127–138. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/46796/1/Sabadash_Hontar.pdf;jsessionid=F2908841A14ADF0B6891C139C41CCF73.

161. Сабадаш В. В. Организационно-экономический инструментарий обеспечения устойчивой динамики развития национальной экономики: риск-факторы и ресурсные возможности. *Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі* : колективна монографія [Аверкина М. Ф., Андреева Н. М., Балджи М. Д., Веклич О. О. та ін.] / НАН України, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»; НТТУ «Київський політехнічний інститут»; Вища економіко-гуманітарна школа; Міжнародна асоціація сталого розвитку / за наук. ред. проф. Хлобистова Є. В. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2014. – С. 264–274.

162. Сабадаш В. В., Казбан А. Ю. Орієнтири національної митної політики в умовах торгово-економічної інтеграції. *Механізм регулювання економіки*, 2014. № 2. С. 123–133. https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_21/VIKTOR_V_SABADASH_ARTEM_YU_KAZBANLandmarks_National_Customs_Policy_in_Terms_of_Trade_and_Economic_Integration.pdf.

163. Сабадаш В. В., Малуґа М. С. Дослідження конфліктного потенціалу тіньової економіки. *Механізм регулювання економіки*, 2015. № 3. С. 78–86. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/46511/1/Sabadash_Maliuha.pdf.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 – Характеристика підходів до оцінки ефективності управління підприємством

Підхід 1	Критерій 2	Переваги 3	Недоліки 4
Цільовий	Ступінь досягнення мети	<ul style="list-style-type: none"> дає змогу порівняти отримані результати з поставленими завданнями; орієнтує на досягнення цілей; вказує на доцільність отриманих результатів 	<ul style="list-style-type: none"> наявність складної системи цілей, що ускладнює процес вимірювання ступеня їх досягнення; можлива суперечливість та неузгодженість поставлених цілей
Еталонний	Ступінь відповідності еталону	<ul style="list-style-type: none"> дає змогу визначити сильні та вразливі сторони підприємства порівняно з конкурентами або лідерами; орієнтує на вдосконалення в напрямку досягнення еталонного рівня 	<ul style="list-style-type: none"> складність застосування через обмежений доступ до інформації щодо показників діяльності конкурентів (лідерів) складність врахування змін зовнішнього середовища
Вартісно-	Підвищення	<ul style="list-style-type: none"> дає змогу дати вартісну оцінку 	Складність визначення

орієнтований	вартості підприємства	досягнутим результатам; •орієнтує на отримання певного рівня віддачі на вкладений капітал	пріоритетних напрямів діяльності, що дозволять підвищити вартість підприємства
Балансу інтересів	Досягнення балансу інтересів зацікавлених сторін	<ul style="list-style-type: none"> • дає змогу врахувати важливість інтересів різних зацікавлених сторін; • орієнтує на досягнення збалансованості інтересів зацікавлених сторін 	<ul style="list-style-type: none"> • складність досягнення балансу інтересів через їх суперечливість та різноплановість; • не враховуються витрати ресурсів [147; 148; 149; 150; 151; 152; 153; 154; 155; 156; 157]. та отриманих результатів; • складно оцінити ступінь задоволення груп зацікавлених сторін
Операційний	Співставлення результатів та витрат	<ul style="list-style-type: none"> • управління дає змогу зіставити результати з витратами, понесеними на їх досягнення; • орієнтує на найбільш ефективне використання ресурсів 	<ul style="list-style-type: none"> • складно виокремити витрати, понесені на отримання певного результату; • необхідність врахування фактору часу
Системний	Результативність підприємства як системи	<ul style="list-style-type: none"> •дає змогу відобразити багатогранність управління в цілому; •враховує взаємини підприємства з зовнішнім середовищем; •акцентує увагу на об'єкт і управління, що може бути представлений послідовністю «вхід-процес-вихід»; •враховує зв'язки між складовими підприємства як системи; •дає можливість оцінити ефективність за допомогою узагальнюючого показника 	<ul style="list-style-type: none"> • відсутність єдиного погляду на виокремлення складових ефективності; •зміна критеріїв при зміні часу, за який відбувається оцінювання •складно простежити доцільність витрат ресурсів; •складність встановлення відповідності між результатами та витратами ресурсів на їх отримання

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Характеристика показників ефективності логістичної системи

Показник	Методика розрахунку	Сутність показника
Рентабельність інвестицій в логістичну інфраструктуру [158; 159].	$\frac{\Sigma \text{ЧП}}{\Sigma \text{Іла}}$, де $\Sigma \text{ЧП}$ – сума чистого прибутку, $\Sigma \text{Іла}$ – сума інвестицій в логістичні активи	Показник прибутковості інвестиційної діяльності Підприємства в логістичну інфраструктуру
Завантаженість потужностей логістичних об'єктів	$\frac{\text{ЗавПфакт}}{\text{ЗавПнорм}} \times 100$, де ЗавПфакт – фактичне завантаження потужностей, ЗавПнорм – нормативне завантаження потужностей	Показник характеризує ефективність використання складських площ, транспорту, обладнання тощо.
Коефіцієнт оборотності запасів кількість оборотів	$\frac{\Sigma \text{ОК}_t}{\text{СБр.п.}}$, де $\Sigma \text{ОК}_t$ – середня сума оборотних коштів за певний період часу, СБр.п. – собівартість реалізованої продукції	Показник характеризує повернення авансованих оборотних коштів за період від часу нагромадження запасу до отримання готівки за реалізацію
Тривалість одного обороту	$\frac{\text{К}_{\text{днів}} \text{T}}{\text{К}_{\text{обор}}}$, де $\text{К}_{\text{днів}} \text{T}$ – кількість днів періоду, $\text{К}_{\text{обор}}$ – кількість оборотів	
Витрати утримання запасів	$\frac{\text{НВЗ} \times \text{ВЗ}}{2 \times 100}$, де НВЗ – норма витрат утримання запасу, ВЗ – вартість запасу	Показник характеризує обсяг готівки, замороженої в запаси
Частка логістичних витрат в структурі загальних витрат	$\frac{\Sigma \text{ВЗР}}{\text{ВЛ}_{\text{заг}}}$, де $\Sigma \text{ВЗР}$ – сумарні витрати на закупівлю та реалізацію товарів $\text{ВЛ}_{\text{заг}}$ – загальні логістичні витрати	Показник характеризує вагомість витрат, пов'язаних із різними видами логістичної активності
Рентабельність каналів збуту (сегментів, клієнтів)	$\frac{\Sigma \text{ВП}}{\Sigma \text{ВР}}$, де $\Sigma \text{ВП}$ – сума валового прибутку, $\Sigma \text{ВР}$ – сумарні витрати на реалізацію продукції	Показник характеризує вигідність та ефективність обслуговування конкретних каналів збуту

Продовження додатку Б

Таблиця Б.2 – Оцінювання ефективності логістичної діяльності

№	Довгострокова мета	Показник
Фінансова складова логістичної діяльності		
1	Зростання прибутковості підприємства	Рентабельність активів (ROA) Чистий операційний прибуток після вирахування податків (NOPAT)
2	Зростання виручки від реалізації продукції	Виручка від реалізації Оборотність оборотних активів
3	Оптимізація логістичних витрат	Загальна сума логістичних витрат Питомі логістичні витрати
Клієнтська складова логістичної діяльності		
4	Зменшення кінцевої питомої вартості готової продукції	Собівартість реалізованої продукції; Обсяги продажу
5	Оптимальний асортимент за показником прибутковості	Рентабельність продажу Коефіцієнт оборотності готової продукції
6	Зменшення вартості тари в ціні продукції	Частка вартості тари в ціні реалізації
7	Сервісне обслуговування на достатньому рівні	Частка витрат на сервісне обслуговування у виручці від реалізації
8	Формування достатньої та за витратами оптимальної системи розподілу	Витрати на збут та дистрибуцію по відношенню до виручки від реалізації Внутрішня складова логістичної діяльності
9	Формування і оптимізація постачання	Витрати на укладання договорів, закупівлю Матеріаломісткість
10	Оптимізація послуг на обслуговування за правилом «вигоди – витрати»	Прибуток від операційної діяльності по відношенню до витрат на обслуговування
11	Формування системи управління витратами	Загальні витрати Питомі витрати
12	Скорочення тривалості логістичних операцій	Логістичний цикл Операційний цикл
13	Упровадження BSC та KPI	Ступінь досягнення довгострокових цілей
14	Упровадження стратегічного логістичного управління	Ступінь досягнення поточних і довгострокових логістичних цілей
15	Використання інноваційних технологій та обладнання	Вартість інвестицій у інновації Мотиваційна складова логістичної діяльності
16	Упровадження системи стимулювання та мотивації	Сума економії логістичних витрат Скорочення логістичних утрат
17	Підвищення продуктивності праці персоналу за логістичними операціями	Продуктивність праці персоналу
18	Формування організаційної культури, зменшення опору персоналу змінам	Фактичний час упровадження змін по відношенню до запланованого
19	Мотивація працівників до впровадження інновацій	Вартість (кількість) інновацій по відношенню до одного працівника

Фінансова звітність ПАТ «Сумихімпром»

Таблиця В.1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2019 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	4311	3540	
первісна вартість	1001	6178	6269	
накопичена амортизація	1002	1867	2729	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	13876	7793	
Основні засоби:	1010	73080	84502	
первісна вартість	1011	105492	125771	
знос	1012	32412	41269	
Інвестиційна нерухомість:	1015			
первісна вартість	1016			
знос	1017			
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045		23	
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	91267	95858	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	50833	67347	
Виробничі запаси	1101	31540	42347	
Незавершене виробництво	1102			
Готова продукція	1103	15490	17865	
Товари	1104	3803	7135	
Поточні біологічні активи	1110			
Депозити перестраховування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	24793	47765	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	4871	3552	
з бюджетом	1135	7748	4836	
у тому числі з податку на прибуток	1136			
з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	16	260	
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	8122	6286	
Готівка	1166	5	5	
Рахунки в банках	1167	8117	6281	
Витрати майбутніх періодів	1170	415	505	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180			
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190			
Усього за розділом II	1195	96798	130551	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс	1300	188065	226409	

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1008	1008	
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405	1961	1961	
Додатковий капітал	1410	41535	41535	
Емісійний дохід	1411			
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415	451	451	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	102170	118803	
Неоплачений капітал	1425	()	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()	()
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	147125	163758	
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1017		
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510			
Інші довгострокові зобов'язання	1515	16811	135	
Довгострокові забезпечення	1520			
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			
Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			
Усього за розділом II	1595	17828	135	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600		12000	
Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	2202	19294	
за довгостроковими зобов'язаннями				
за товари, роботи, послуги	1615	15218	19077	
за розрахунками з бюджетом	1620	2155	2954	
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1231	2349	
за розрахунками зі страхування	1625	5	6	
за розрахунками з оплати праці	1630	356	648	
за одержаними авансами	1635	87	3034	
за розрахунками з учасниками	1640	67	47	
із внутрішніх розрахунків	1645			
за страховою діяльністю	1650			
Поточні забезпечення	1660	2960	5350	
Доходи майбутніх періодів	1665			
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	62	106	
Усього за розділом III	1695	23112	62516	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	188065	226409	

Продовження додатку В

Таблиця В.2 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	2894	4311	0
первісна вартість	1001	4143	6178	0
накопичена амортизація	1002	1249	1867	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	13537	13876	0
Основні засоби:	1010	68381	73080	0
первісна вартість	1011	93885	105492	0
знос	1012	25504	32412	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	1	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	84813	91267	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	45841	50833	0
Виробничі запаси	1101	32891	31540	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	8947	15490	0
Товари	1104	4003	3803	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	33556	24793	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	113	2499	4871	0
з бюджетом	1135	6468	7748	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	103	16	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	4874	8122	0
Готівка	1166	2	5	0
Рахунки в банках	1167	4872	8117	0
Витрати майбутніх періодів	1170	212	415	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0	0
Усього за розділом II	1195	93553	96798	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	1810	0	0
Баланс	1300	180176	188065	0

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1008	1008	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	1961	1961	0
Додатковий капітал	1410	41535	41535	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	451	451	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	88582	102170	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	133537	147125	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1249	1017	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	1866	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	11718	16811	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	14833	17828	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	2120	2202	0
за товари, роботи, послуги	1615	22702	15218	0
за розрахунками з бюджетом	1620	1777	2155	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1491	1231	0
за розрахунками зі страхування	1625	4	5	0
за розрахунками з оплати праці	1630	5	356	0
за одержаними авансами	1635	2316	87	0
за розрахунками з учасниками	1640	67	67	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	2784	2960	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	31	62	0
Усього за розділом III	1695	31806	23112	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	180176	188065	0

Продовження додатку В

Таблиця В.3 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	2334	2894	0
первісна вартість	1001	3148	4143	0
накопичена амортизація	1002	814	1249	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7422	13537	0
Основні засоби:	1010	59113	68381	0
первісна вартість	1011	78754	93885	0
знос	1012	19641	25504	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	121	1	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	68990	84813	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	35452	45841	0
Виробничі запаси	1101	25402	32891	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	6610	8947	0
Товари	1104	3440	4003	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	27364	33556	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	3335	2499	0
з бюджетом	1135	3097	6468	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	1300	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5	103	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	9405	4874	0
Готівка	1166	0	2	0
Рахунки в банках	1167	9405	4872	0
Витрати майбутніх періодів	1170	111	212	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0	0
Усього за розділом II	1195	78769	93553	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	1810	0
Баланс	1300	147759	180176	0

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1008	1008	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	1961	1961	0
Додатковий капітал	1410	41535	41535	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	451	451	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	74943	88582	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	119898	133537	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	1249	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	698	1866	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	9026	11718	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	9724	14833	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	615	2120	0
за товари, роботи, послуги	1615	14060	22702	0
за розрахунками з бюджетом	1620	301	1777	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	1491	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	4	0
за розрахунками з оплати праці	1630	2	5	0
за одержаними авансами	1635	180	2316	0
за розрахунками з учасниками	1640	67	67	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	2892	2784	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	20	31	0
Усього за розділом III	1695	18137	31806	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	147759	180176	0